



# KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA

## **PUBLISKAIS PĀRSKATS**

**2012**

## Satura rādītājs

<b>1. DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS.....</b>	<b>4</b>
<b>2. DARBĪBAS REZULTĀTI.....</b>	<b>5</b>
2.1. <i>Sabiedriskās domas aptauja .....</i>	5
2.2. <i>Pretkorupcijas politikas koordinēšana .....</i>	6
2.3. <i>Korupcijas risku analīze un metodisko materiālu izstrāde.....</i>	7
2.4. <i>Normatīvo aktu projektu izstrāde.....</i>	8
2.5. <i>Valsts amatpersonu darbības kontrole.....</i>	10
2.6. <i>Korupcijas apkarošana .....</i>	12
2.7. <i>Politisko partiju finansēšanas noteikumu izpildes kontrole.....</i>	14
<b>3. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU .....</b>	<b>17</b>
3.1. <i>Sabiedrības izglītošana.....</i>	17
3.2. <i>Informācijas sniegšana plašsaziņas līdzekļiem.....</i>	18
3.3. <i>Sabiedriskās konsultatīvās padomes darbs un sabiedrības līdzdalība .....</i>	19
3.4. <i>Sarakste ar fiziskām un juridiskām personām .....</i>	19
<b>4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA .....</b>	<b>20</b>
<b>5. DARBĪBAS UN VADĪBAS UZLABOŠANAS SISTĒMAS.....</b>	<b>21</b>
<b>6. BUDŽETS UN TĀ IZLIETOJUMS 2012.GADĀ .....</b>	<b>22</b>
<b>7. PERSONĀLS .....</b>	<b>23</b>
<b>8. PLĀNOTIE VIDĒJA TERMIŅA UZDEVUMI .....</b>	<b>25</b>

## Cienījamais pārskata lasītāj!

2012.gads Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (KNAB) bija dažādu izaicinājumu, aktīvas darbības un sasniegumu pilns – kriminālvajāšanas uzsākšanai nodotas vairākas liela apjoma un sarežģīti strukturētas krimināllietas, veikti būtiski grozījumi Latvijas normatīvajos tiesību aktos partiju finansēšanas un priekšvēlēšanu aģitācijas jomā, veikts aktīvs darbs, lai Latvija varētu pievienoties Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai (OECD), kā arī jaunus stimulus un idejas turpmākajam darbam devusi starptautiskā konference par godu biroja desmitgadei.

KNAB desmit gadu darbības laikā korupcija ir mainījusi ne tikai savu seju, bet arī tās plānošana, taktika un realizācija ir kļuvusi sarežģītāka. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2012.gadā KNAB darbinieki ir pierādījuši, ka spēj tikt galā ar jauniem izaicinājumiem un ar godīgas un profesionālas darbības rezultātiem KNAB nopelnījis sabiedrības uzticību.

KNAB kopā ar citām tiesībsargājošajām iestādēm 2012.gadā korupcijas novēršanas un apkarošanas nolūkos īstenoja efektīvu ārējo kontroli, kas stiprina tiesiskumu, godaprātu un labklājību Latvijā. Korupcija ir un būs latents jeb slēpts noziegums un tāpēc tās mazināšanai ir nepieciešams sabiedrības atbalsts un iesaistīšanās.

Arī turpmākajos gados KNAB aktīvi strādās normatīvās vides pilnveidošanas jomā, lai pēc iespējas minimizētu koruptīvas prakses iespējamību, stiprinātu analītisko kapacitāti, kā arī informētu un izglītotu sabiedrību par korupcijas postošo dabu.



# 1. DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

## Biroja juridiskais statuss, funkcijas un darbības virzieni

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk tekstā – Birojs) ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas pilda Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī politisko partiju un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē.

Biroja virsmērķis ir vērsties pret korupciju ar likuma spēku un sabiedrības atbalstu, lai panāktu amatpersonām uzticētās varas godprātīgu izmantošanu valsts un sabiedrības interesēs.

### Valsts amatpersonu interešu konflikta novēršana

Birojs kontrolē likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” izpildi un citos normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto papildu ierobežojumu un aizliegumu ievērošanu. Konstatējot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu pārkāpumus, Birojs sauc valsts amatpersonas pie administratīvās atbildības – izskata administratīvo pārkāpumu lietas un piemēro atbildību par pārkāpumiem korupcijas novēršanas jomā, likumā noteiktajā kārtībā valsts amatpersonām lūdz atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus. Birojs izvērtē valsts amatpersonu rīcības ar valsts un pašvaldību mantu un finanšu līdzekļiem atbilstību normatīvo aktu prasībām, kā arī valsts un pašvaldību institūciju veiktos darījumus, nolūkā konstatēt valsts amatpersonas rīcību, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, gūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām.

### Sabiedrības izglītošana un korupcijas risku novēršana

Lai sabiedrībai atklātu korupcijas radīto kaitējumu un iesaistītu iedzīvotājus pretkorupcijas pasākumu īstenošanā, Birojs informē un izglīto sabiedrību par korupcijas attīstības tendencēm un atklātajiem korupcijas gadījumiem, kā arī par veiktajiem pasākumiem korupcijas novēršanai un apkarošanai, izstrādā un ievieš sabiedrisko attiecību stratēģiju, izglīto sabiedrību tiesību un ētikas jomā, veic sabiedriskās domas izpēti un analīzi.

Lai mazinātu korupcijas iespējas un novērstu korupcijas riskus, Birojs analizē normatīvos aktus un normatīvo aktu projektus, ierosina izdarīt tajos grozījumus vai iesniedz priekšlikumus jaunu normatīvo aktu projektu izstrādāšanai. Birojs analizē arī citu valsts iestāžu praksi korupcijas novēršanā un atklātos korupcijas gadījumus, sniedz savus priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai, kā arī izstrādā metodiskos līdzekļus korupcijas novēršanai un apkarošanai valsts un pašvaldību iestādēs un privātajā sektorā.

Balstoties uz korupcijas izplatības novērtējumu, Birojs izstrādā Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnes un programmu, koordinē tajā minēto institūciju sadarbību, lai nodrošinātu izvēršamo mērķu sasniegšanu.

### Politisko partiju finansēšanas un priekšvēlēšanu aģitācijas kontrole

Birojs kontrolē politisko partiju un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildi un likumā noteiktajos gadījumos sauc vainīgās personas pie administratīvās atbildības un piemēro sodus. Birojs apkopo un analizē sagatavoto informāciju par partiju iesniegtajiem gada pārskatiem, konstatētajiem pārkāpumiem to iesniegšanā un par likumā noteikto ierobežojumu neievērošanu. Ne retāk kā reizi gadā Birojs informē sabiedrību par atklātajiem politisko partiju un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, kā arī par veiktajiem pasākumiem to novēršanai. Pirms pašvaldību, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanām Birojs atbilstoši savai kompetencei kontrolē priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumu un apmaksas kārtības ievērošanu, savukārt pēc vēlēšanām veic politisko partiju un to apvienību iesniegto vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju pārbaudi un sešu mēnešu laikā pēc to iesniegšanas informē sabiedrību par atklātajiem priekšvēlēšanu aģitācijas noteikumu pārkāpumiem un veiktajiem pasākumiem to novēršanai.

Saskaņā ar 2012.gada 8.novembrī Saeimas pieņemtajiem grozījumiem "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" Birojs veic kontroli un uzraudzību pār šajā likumā noteikto aģitācijas pirms tautas nobalsošanas, aģitācijas par likuma ierosināšanu un aģitācijas par Saeimas atsaukšanas ierosināšanu finansēšanas ierobežojumu un pieļaujamo aģitācijas izdevumu ievērošanu šajā likumā noteiktajā kārtībā.

### Korupcijas apkarošana

Birojs veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie ir saistīti ar korupciju, kā arī noziedzīgos nodarījumus, kas saistīti ar politisko partiju un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumu.

Birojs veic likumā paredzēto operatīvo darbību, veic pirmstiesas izmeklēšanu kriminālprocesos un rosina uzsākt kriminālvajāšanu. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 1.pantā noteikts, ka korupcija ir kukuļošana vai jebkura cita valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām.

## 2. DARBĪBAS REZULTĀTI

### 2.1. Sabiedriskās domas aptauja

Dažādu socioloģisko pētījumu rezultāti un situācijas novērtējumi liecina par pozitīvām tendencēm korupcijas problemātikā Latvijā. Piemēram, 2012.gada nogalē veiktā jaunākā pētījuma aptaujas „Attieksme pret korupciju Latvijā” rezultāti liecina, ka ievērojami samazinājusies neoficiālu maksājumu, barterdarījumu vai paziņu izmantošana, pieaug sabiedrības uzticēšanās dažādām valsts institūcijām un sabiedriskajām organizācijām, arvien retāk tiek pausts viedoklis, ka korupcijas problēmas pēdējo četru gadu laikā ir palielinājušās, bet biežāk – ka korupcijas problēma ir mazinājusies.

Aptuveni 28% iedzīvotāju no tiem, kas pēdējo divu gadu laikā ir kontaktējušies ar attiecīgās jomas speciālistiem, atzīst, ka, saņemot veselības aprūpes pakalpojumu vai kontaktējoties ar ceļu satiksmes uzraudzības amatpersonām, ir izmantojuši kādu neoficiālu maksājumu<sup>1</sup>. Attiecinot šos datus uz visu aptaujāto personu kopumu, var secināt, ka visvairāk aptaujāto Latvijas iedzīvotāju (18,9%) paziņanos, neoficiālus maksājumus vai barterdarījumus izmantojuši ārstēšanās nolūkos (poliklīnikās, slimnīcās), savukārt daudz mazāk – 6% aptaujas dalībnieku, neoficiālas darbības veikuši saskarsmē ar ceļa policiju. Citos administratīvās pārvaldes sektoros, kur ir saskarsme starp pārvaldes amatpersonām un iedzīvotājiem, situatīvās korupcijas izplatība samazinās, kur pretlikumīgus maksājumus izmantojuši 3% un mazāk aptaujāto Latvijas iedzīvotāju.

Arī Latvijai noteiktais Korupcijas uztveres indekss 2012.gadā ir stabilizējies – straujais tā kritums kopš 2008.gada ir mazinājies un pērn tas ir palicis nemainīgs.

2012.gada novembrī pēc Biroja pasūtījuma tirgus un sociālo pētījumu aģentūra „Latvijas Fakti” veica Latvijas iedzīvotāju socioloģisko aptauju, kura atspoguļo to, kā iedzīvotāji vērtē dažādu institūciju, valsts iestāžu un uzņēmumu godīgumu attiecībā par korupciju. Aptaujas mērķis bija noskaidrot kā iedzīvotāji vērtē dažādu institūciju godīgumu, kādi ir priekšstati par korupciju, par dažādu pasākumu nepieciešamību korupcijas mazināšanā un priekšstati par korupcijas problēmas aktualitātes izmaiņām Latvijā. Kā arī pētījumā tika noskaidrota iedzīvotāju attieksme pret korupciju, kukuļdošanu un dažādu neoficiālu risinājumu izmantošanu, lai kārtotu lietas, jautājumus vai problēmas.

No pētījumā iegūtās informācijas izriet, ka pēdējo gadu laikā pieaug sabiedrības uzticēšanās dažādām publiskajām institūcijām un sabiedriskajām organizācijām. Lielākā daļa aptaujāto kā godīgu novērtējuši Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, radio, baznīcu, televīziju, Valsts kontroli, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru un valsts izglītības institūcijas. Par visgodīgāko ir atzīts Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests – to kā ļoti godīgu vai diezgan godīgu novērtējuši 79% aptaujāto. Kā diezgan negodīgas vai ļoti negodīgas institūcijas respondenti uzskata Saeimu, valdību, Ceļu policiju, tiesas, pašvaldību deputātus, akciju sabiedrību „Latvenergo”, Privatizācijas aģentūru, kā arī valsts un pašvaldības slimnīcas un poliklīnikas. Vismazāk iedzīvotāji uzticas Saeimai – 44,4% respondentu to vērtē kā negodīgu. Attiecībā uz Biroju, 41,1% aptaujāto to raksturoja kā diezgan godīgu, savukārt 16,1% aptaujāto pauda pretēju viedokli. Kopumā vērtējums ir pozitīvs un Birojs ierindojas pozitīvāk vērtēto institūciju vidū – 16.vietā starp 36 institūcijām.

Pētījuma rezultāti liecina, ka iedzīvotāju vidū retāk tika pārstāvēts viedoklis, ka korupcijas problēmas pēdējo četru gadu laikā ir palielinājušās, bet biežāk parādījās, ka korupcijas problēma ir mazinājusies. Iedzīvotāju skatījumā Latvijā aktuālākā ir korupcija augstākajā līmenī.

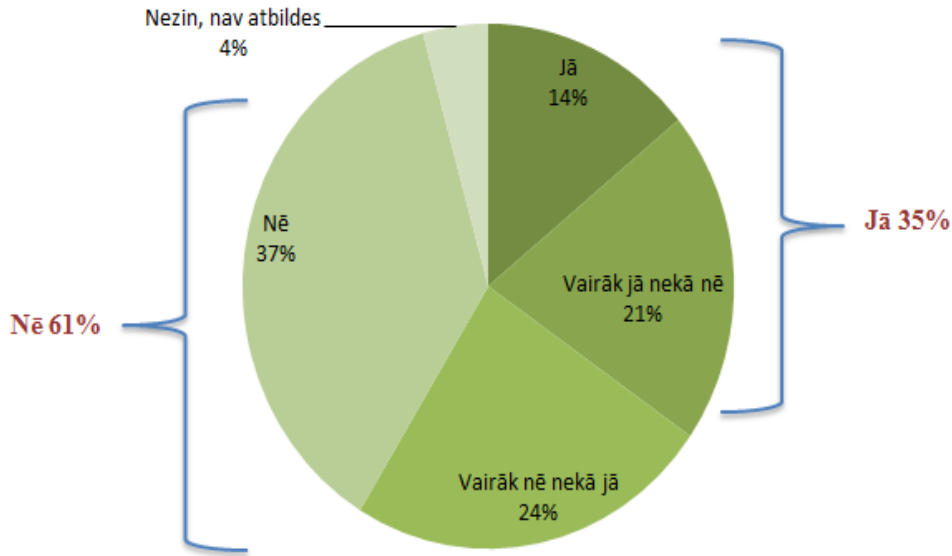
Pēdējo divu gadu laikā lietu, jautājumu vai problēmu kārtīšanai 29,9% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju izmantoja neoficiālus maksājumus, barterdarījumus vai paziņanos. Iepriekšējo pētījumu dinamika atklāj tendenci, ka neoficiālu maksājumu, barterdarījumu vai paziņu izmantošana, lai kārtotu lietas, jautājumus vai problēmas ir ievērojami samazinājusies.

Neskatoties uz pozitīvām tendencēm korupcijas problemātikā Latvijā, vēl aizvien salīdzinoši liela (35% aptaujāto) sabiedrības daļa teorētiski pieļauj dot kukuli, lai veicinātu kādu jautājumu risināšanu sev vēlamā gultnē, kā arī vispārēji attaisno dažādu koruptīvu darbību izmantošanu (skat. 1.attēlu).

<sup>1</sup> Attieksme pret korupciju Latvijā, Latvijas Fakti, 2012.gada novembris.  
[http://knab.gov.lv/uploads/free/attieksme\\_pret\\_korupciju\\_2012.pdf](http://knab.gov.lv/uploads/free/attieksme_pret_korupciju_2012.pdf)

### 1.attēls Iedzīvotāju gatavība maksāt kukuli valsts amatpersonām

"Vai Jūs personiski esat gatavs dot kukuli valsts amatpersonai, ja tas būtu būtiski Jūsu vai Jūsu radnieku interesēs un problēma tiktu atrisināta?"



Kā nozīmīgākos iemeslus, kāpēc iedzīvotājs varētu izšķirties dot kukuli valsts amatpersonai, respondenti pāuda pārliecību, ka problēma vispār tiks risināta vai tā tiks risināta ātrāk, kā arī darbinieki būs pretimnākošāki un tiks panākts pozitīvs risinājums. Savukārt kā nozīmīgākās barjeras, kas varētu atturēt dot kukuli minēja: tas ir dārgi, morāli nepieņemami un pastāv bailes tikt pieķertam kukuļdošanā.

## 2.2. Pretkorupcijas politikas koordinēšana

Pārskata gadā Birojs turpināja koordinēt Ministru kabineta 2009.gadā apstiprinātās Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmas izpildi. Apkopojot valsts pārvaldes iestāžu sniegto informāciju par programmā noteikto uzdevumu izpildi, Birojs secinājis, ka no 44 uzdevumiem ar konkrētu izpildes termiņu ir izpildīti 32, daļēji izpildīti - trīs, vēl tiek pildīti - pieci. Savukārt trīs uzdevumiem termiņš ir 2013.gads, bet viens uzdevums nav izpildīts. No 25 pastāvīgi veicamiem uzdevumiem tikai viens tiek pildīts daļēji, bet viens - nav uzsākts.

Saskaņā ar Ministru kabineta rīkojumu informatīvais ziņojums par Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmas 2009.-2013.gadam izpildi ir jāiesniedz Ministru kabinetā līdz 2014.gada 1.martam.

2012.gadā Biroja vadītā darba grupa izstrādāja koncepciju par korupcijas risku samazināšanu valsts pārvaldes iestādēs un pašvaldībās. Tās izstrādes gaitā tika identificēti izplatītākie korupcijas riski un analizēti korupcijas izplatību ietekmējošie apstākļi - sociālekonomiskie, politiskie, funkcionālie. Darba grupa secināja, ka galvenās ekonomiskās lejupslīdes laikā aktualizējušās problēmas saistībā ar korupciju ir publiskajā pārvaldē nodarbināto atlīdzības un piešķirto pilnvaru nesamērīgums, sociālekonomiskajām izmaiņām neatbilstošās administratīvās procedūras un sodu politika, iekšējās kontroles vājums institūcijās un ārējās kontroles trūkumi. Izvērtējot institūciju vadītāju iespējas pilnvērtīgi nodrošināt tādas kontroles pasākumus, kas ļautu efektīvi novērst korupciju, darba grupa identificēja arī vairākus ierobežojošus apstākļus. Piemēram, trūkst iespēju novērtēt, kāds ir sensitīvajos amatos nodarbināto personu adekvāts atalgojums vai korupcijas risku veicinošs parādsaistību apmērs.

Ministru kabineta 2012.gada 7.februāra sēdē valdība atbalstīja koncepciju, ņemot vērā darba grupas piedāvātos risinājumus saistībā ar obligātu pretkorupcijas pasākumu ieviešanu visās valsts un pašvaldību institūcijās. Saskaņā ar valdības atbalstīto risinājuma variantu institūcijās tiks izveidota pretkorupcijas kontroles vide un obligātie korupcijas risku novēršanas pasākumi nodrošinās vienveidīgu praksi korupcijas novēršanā visās valsts un pašvaldību institūcijās.

Institūcijām būs jāīsteno optimāls korupcijas kontroles pasākumu kopums, bet attiecībā uz pārējiem tās varēs izvēlēties, kurš korupcijas kontroles pasākumu virziens tām būs prioritārs, ņemot vērā darba specifiku, personāla apsvērumus un līdzšinējo pieredzi.

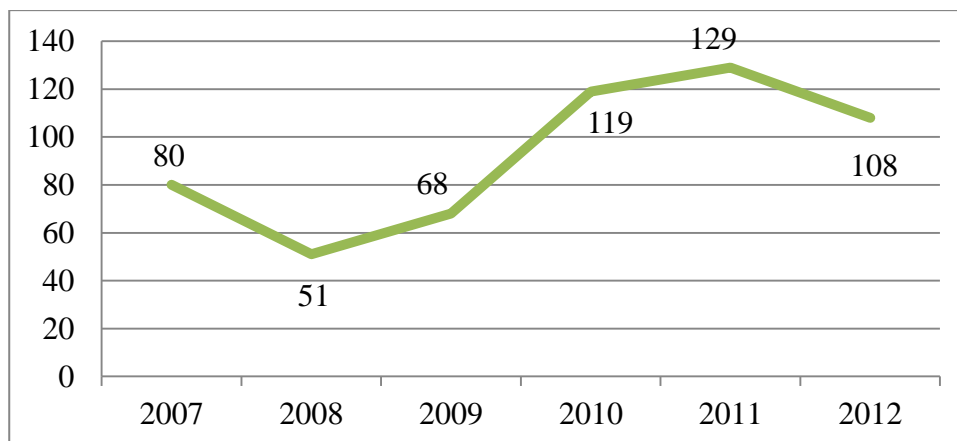
Ministru kabineta atbalstītais risinājuma variants paredz:

- izstrādāt tiesisko regulējumu, kā identificēt korupcijas riskiem pakļautos amatos strādājošo amatpersonu loku, kā arī izvērtēt iespēju samērīgi palielināt tām atalgojumu, ja tas ir kritiski zems un nepietiekošs mājāsaimniecības pamatvajadzību nodrošināšanā;
- izstrādāt tiesību aktu par iekšējās kontroles prasībām korupcijas novēršanas jomā, lai novērstu visus koncepcijā identificētos neefektīvas institūciju organizatoriskās pārvaldes un iekšējās kontroles trūkumus, kā arī metodiku par korupcijas riskiem pakļautos amatos strādājošo personu iekļaušanu riska grupā;
- par darba vērtēšanas kritērijiem noteikt ne tikai kompetenci, bet arī tiesiskuma, godprātības un ētikas jautājumus;
- informācijas publiskošanu par visām vakancēm visās valsts un pašvaldību institūcijās, kā arī izstrādāt un ieviest atklātu personāla atlases procedūru pēc vienotiem kandidātu izvērtēšanas un darbā pieņemšanas principiem;
- pašvaldībās stiprināt izpilddirektoru atbildību par iekšējās kontroles sistēmas izveidi un tās īstenošanu pašvaldības administrācijā.

### 2.3. Korupcijas risku analīze un metodisko materiālu izstrāde

Analizējot normatīvos aktus un to projektus, Birojs 2012.gadā sagatavojis 108 atzinumus, sniedzot priekšlikumus par citu institūciju izstrādātajiem tiesību aktu projektiem, izvirzot vairāk nekā 80 iebildumus un vairāk nekā 50 priekšlikumus (skat. 2.attēlu).

2.attēls Atzinumi par normatīvo aktu projektiem (2007.gads – 2012.gads)



Apjomīgākie iebildumi sniegti par Tiesu ekspertu likumprojektu, grozījumiem likumā „Par pašvaldībām” un Farmācijas likumā, grozījumiem Ministru kabineta noteikumos par zāļu reģistrēšanas kārtību, Medību saimniecības attīstības fonda nolikumu un Meža konsultatīvās padomes nolikumu, kā arī koncepcijas projektu „Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcija”.

Pildot likumā noteiktās funkcijas – analizēt valsts iestāžu praksi korupcijas novēršanā un atklātos korupcijas gadījumus, sniegt institūcijām priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai, Birojs 2012.gadā sagatavojis 14 pārskatus par korupcijas riskiem un citiem aktuāliem pretkorupcijas jautājumiem, tai skaitā:

- 1) vadošo valsts pārvaldes iestāžu, to padotības iestāžu un pašvaldību ētikas kodeksu kvalitātes analīzi korupcijas novēršanas jomā;
- 2) informatīvo ziņojumu „Par pasākumiem, kas ir veikti, ieviešot rekomendācijas korupcijas risku novēršanai tiesībsargājošās institūcijās”;
- 3) pārskatu „Korupcijas risku novēršanas pasākumu izpildes monitorings par 2009. – 2012.gadu”;
- 4) pārskatu „Korupcijas riski veselības aprūpes sistēmā”.

Ar Biroja sagatavoto informatīvo ziņojumu, izstrādāto rekomendāciju ieviešanu un noteikto uzdevumu izpildes gaitu **tiesībsargājošajās institūcijās** Ministru kabinets iepazinās 2012.gada 26.jūnijā. Izvērtējot atbildīgo – Iekšlietu un Finanšu ministriju sniegto informāciju par to padotībā esošo iestāžu noteikto uzdevumu izpildi, Birojs secinājis, ka lielākais īpatsvars uzdevumu ir izpildīti – visvairāk Valsts ieņēmumu dienestā (VID) – 17 jeb 61%, Valsts robežsardzē (VRS) un Valsts policijā (VP) – attiecīgi 16 (52%) un 13 (40%). Pēdējās divās institūcijās liels īpatsvars ir daļēji izpildīti uzdevumi vai tādi, kas vēl tiek pildīti – attiecīgi 23% un 30%. Arī neizpildīto uzdevumu īpatsvars tomēr ir liels: VRS – 16%, VP – 21% un VID – 32%.

Saskaņā ar doto uzdevumu visas minētās institūcijas ir pilnveidojušas iekšējo kārtību, ieviešot decentralizētu pretkorupcijas pasākumu īstenošanu un nosakot tiešu struktūrvienību vadītāju kompetenci un atbildību par minēto pasākumu plānošanu un kontroli. Apmācības par pretkorupcijas jautājumiem šajās

institūcijās ir noteiktas par obligātu priekšnoteikumu, stājoties amatā, taču attiecībā uz īpašiem korupcijas riskiem pakļautajos amatos esošajiem darbiniekiem nav ieviesta sistemātiska zināšanu pārbaude par pretkorupcijas jautājumiem. Iekšējās kontroles jomā visās tiesībsargājošajās iestādēs ir apstiprināta kārtība, kas nosaka konkrētu darbinieku rīcību kukuļa piedāvāšanas vai došanas gadījumos. Tāpat izstrādāta kārtība, kādā darbinieki piekļūst un izmanto informācijas sistēmās esošos datus un kādā tiek kontrolēta šo datu izmantošana tikai dienesta vajadzībām. Lai ietekmētu kukuļošāņu izplatību un veicinātu sabiedrības neiecietīgo attieksmi pret korupciju, VP, VRS un VID veic informēšanas pasākumus par atklātajiem korupcijas gadījumiem un likumā paredzēto atbildību.

Izvērtējot iesniegto informāciju, Birojs ir konstatējis, ka visbūtiskākās problēmas rekomendāciju īstenošanā ir saistītas ar personāla atlases un motivācijas jautājumiem. Tiesībsargājošajās institūcijās nav vai nepilnīgi ir noteikta kārtība, kādā amatpersonu karjeras attīstībā tiek ņemta vērā tās disciplinētība, godprātīgums un ētiskums. Šajā sakarā nav īstenota arī ar darbinieku novērtēšanu saistītā rekomendācija – nav izstrādāta kārtība, kādā darbinieku novērtēšanā papildus citām kompetencēm vērtē arī viņu disciplinētību, ētiskumu, interešu konflikta nepieļaušanu un līdzdalību noziedzīgu nodarījumu atklāšanā. Turpmāk tiesībsargājošās institūcijas sniegs Birojam informāciju par motivējoša atalgojuma nodrošināšanu korupcijas riska jomās nodarbinātajām amatpersonām ar kritiski zemu atalgojumu, lai novērstu ekonomiskos priekšnoteikumus korupcijas risku mazināšanai. Minētajās institūcijās nav pietiekami nodrošināta darbinieku iesaistīšana korupcijas novēršanā – minētās institūcijas nav vērtējušas darbinieku spēju identificēt korupcijas riska situācijas un gatavību atbilstoši rīkoties. Birojs ir secinājis, ka vēl pilnībā netiek nodrošināta efektīva iekšējā informācijas aprīte, atklājot prettiesiskas darbības un identificējot negodprātīgos darbiniekus – teritoriālajās struktūrvienībās bez iestādes vadītāja nav noteikta ar disciplināru varu neapveltīta uzticības persona, pie kuras var vērsties ar informāciju par koruptīviem incidentiem.

**Savukārt veicot korupcijas risku analīzi veselības aprūpes sistēmā**, Birojs secinājis, ka korupcijas, krāpšanas un interešu konflikta uzraudzība ārstniecības jomā tiek veikta vāji, tāpēc nozari pārraugošajām institūcijām būtu nepieciešams īstenot virkni korupcijas risku novēršanas pasākumu. Ārstniecības jomā pastāvošie kontroles mehānismi ir vāji un ir grūti konstatēt sistemiskas preventīvas darbības, kas liecinātu par mērķtiecīgu, uz konkrētu rezultātu vērstu korupcijas risku novēršanu.

Risku pārskatā KNAB sniedzis vairāk nekā 50 rekomendācijas Veselības ministrijai (VM), ārstniecības iestādēm un citām institūcijām korupcijas risku mazināšanai veselības aprūpes sistēmā. Rekomendācijās aicināts ierobežot dāvanu pieņemšanu, definēt pieļaujamus dāvanu veidus, precizēt ziedojumu pieņemšanas noteikumus no farmācijas iestādēm, skaidri noteikt aizliegumu ārstniecības personām nodarboties ar zāļu reklamēšanu un bezmaksas paraugu izplatīšanu, kā arī sniedz citus priekšlikumus. Korupcijas risku pārskats tika izstrādāts, lai aktualizētu korupcijas problēmu veselības aprūpes sistēmā, noteiktu korupcijas risku iespējamību ārstniecības iestāžu personāla darbībās un sniegtu rekomendācijas nozari pārraugošajām institūcijām korupcijas risku novēršanai ārstniecības iestādēs, kā arī, lai korupcijas risku novēršanā iesaistīt visu sabiedrību.

## 2.4. Normatīvo aktu projektu izstrāde

Lai pilnveidotu tiesisko regulējumu savā kompetencē esošajās jomās, Birojs izstrādā normatīvo aktu grozījumus, sagatavo jaunus normatīvo aktu projektus un piedalās atzinumu sniegšanā par citu institūciju izstrādātajiem projektiem. Pārskata gadā Birojs izstrādāja 36 tiesību aktu projektus, kā arī sniedzis savus priekšlikumus grozījumiem citu institūciju izstrādātajos projektos. No tiem būtiskākie saistīti ar valsts un pašvaldību institūciju rīcību ar mantu un finanšu līdzekļiem, lobēšanas atklātības nodrošināšanu, politisko partiju finansēšanu un aģitāciju, kā arī kriminālatbildības pilnveidošanu par koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem.

2012.gadā saskaņā ar Ministru kabineta doto uzdevumu Birojs izstrādāja **Lobēšanas atklātības likumprojektu**, kura mērķis ir līdzsvarot dažādu sabiedrības grupu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visām ieinteresētajām pusēm iesaistīties lobēšanā, vienlaikus mazinot atsevišķu ekonomiski spēcīgāko lobētāju grupu priekšrocības panākt sev labvēlīgu lēmumu pieņemšanu (pēc likumprojekta izsludināšanas Valsts sekretāru sanāksmē 2012.gada 14.jūnijā Birojs turpināja tā pilnveidošanu atbilstoši ieinteresēto institūciju iesniegtajiem priekšlikumiem).

Pārskata periodā Birojs sniedzis savus priekšlikumus arī tiesiskā regulējuma pilnveidošanai **saistībā ar partiju finansēšanu un aģitāciju**. Šajā jomā 2012.gadā tika izdarītas būtiskas izmaiņas:

- 2012.gada 8.novembrī Saeimā tika pieņemti likuma „Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” grozījumi, kas noteica aģitācijas finansēšanas kārtību pirms tautas nobalsošanas, par likuma ierosināšanu un par Saeimas atsaukšanas ierosināšanu, t.sk. paredzot arī aģitācijas izdevumu apmēra ierobežojumus;
- 2012.gada 29.novembrī Saeimā tika pieņemts Priekšvēlēšanu aģitācijas likums, kas noteica vienotu aģitācijas kārtību pirms pašvaldību, Saeimas un Eiropas parlamenta vēlēšanām, t.sk. paredzot administratīvo resursu izmantošanas aizliegumu;



- 2012.gada 29.novembrī Saeimā tika pieņemti Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma grozījumi, kas noteica jaunus priekšvēlēšanu izdevumu un fizisko personu ziedojumu apmēra ierobežojumus.

Ņemot vērā jaunās izmaiņas tiesiskajā regulējumā, Birojs sagatavoja Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa grozījumu projektu, lai precizētu **administratīvo atbildību** par pārkāpumiem politisko partiju finansēšanā, aģitācijas veikšanā priekšvēlēšanu periodā, kā arī pirms tautas nobalsošanas, par likumu ierosināšanu vai par Saeimas atsaukšanas ierosināšanu (likumprojekts ir izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2012.gada 6.decembrī).

Vienlaikus Birojs uzsāka izstrādāt arī Ministru kabineta noteikumu projektu, kas nosaka informācijas apjomu un vienotu tās iesniegšanas kārtību, lai nodrošinātu nepieciešamās informācijas saņemšanu, pārbaudot politiskajām partijām veikto ziedojumu un iemaksāto biedru naudu atbilstību Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma prasībām.

Lai uzlabotu no valsts un pašvaldību budžeta finansētu institūciju darbības uzraudzību un pilnveidotu tiesisko regulējumu attiecībā uz valsts un pašvaldību dotāciju subsīdiju piešķiršanu un izlietošanu, Birojs pārskata gadā sagatavoja grozījumus likumā "Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" un likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”.

Saskaņā ar grozījumiem likumā "Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī to piederošajām kapitālsabiedrībām tiek noteiktas tiesības pārbaudīt, vai to piešķirtie finanšu līdzekļi nevalstiskajām organizācijām un privātajām kapitālsabiedrībām ir izlietoti lietderīgi un efektīvi. Tāpat minētajām institūcijām tiek noteikts pienākums dāvinājuma (ziedojuma) līguma slēgšanas gadījumā paredzēt sev tiesības vienpusēji atkāpties no līguma un saņēmajam pienākumu atlīdzināt summu, kas izlietota pretēji piešķiršanas mērķiem. Likumprojekts tika atbalstīts Ministru kabinetā 2012.gada 31.jūlijā un Saeimā pieņemts 2012.gada 1.novembrī.

Savukārt grozījumi likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" paredz precizēt definējumu rīcībai ar valsts mantu un finanšu līdzekļiem, kā arī kritērijus valsts amatpersonas statusa attiecināšanai uz personām, kuras pilda amata pienākumus ārpus valsts un pašvaldību institūcijām, bet kurām ir deleģēti noteikti valsts pārvaldes uzdevumi vai dotas tiesības rīkoties ar valsts vai pašvaldības mantu un finanšu līdzekļiem. Likumprojekts tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2012.gada 23.februārī un tiek saskaņots ar ieinteresētajām institūcijām.

2012.gada 14.jūnijā Saeimā tika pieņemti grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbību”, papildinot to ar jaunu likuma normu, kas nosaka informācijas publiskošanu par visiem valsts amatpersonu izdarītajiem pārkāpumiem un tām piemērotajiem administratīvajiem sodiem. Tādējādi pēc vairākiem gadiem parlamenta atbalstu guva Biroja priekšlikums paredzēt valsts institūcijām tiesības informēt sabiedrību par jebkuru valsts amatpersonu, kas izdarījusi administratīvu pārkāpumu interešu konflikta novēršanas jomā. Vienlaikus saskaņā ar minētajiem grozījumiem valdībai tika dots deleģējums Ministru kabineta noteikumos noteikto kārtību rīcībai ar valsts amatpersonu pieņemtajām dāvanām attiecināt arī uz diplomātiskajām dāvanām, kuras pieņem Valsts prezidents, Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents un ārlietu ministrs, kā arī viņu laulātie valsts, oficiālo un darba vizīšu ietvaros Latvijā un ārvalstīs. Biroja sagatavotais Ministru kabineta noteikumu projekts tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2012.gada 1.novembrī.

Lai nodrošinātu efektīvāku piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu attiecībā uz juridiskajām personām par koruptīviem nodarījumiem, Birojs pārskata gadā sniedza būtiskus priekšlikumus grozījumiem **Krimināllikumā un Kriminālprocesa likumā**, kuri Saeimā tika pieņemti 2012.gada 13.decembrī un stāsies spēkā 2013.gada 1.aprīlī. Minētie grozījumi paredz precīzāk definēt to personu loku, kurām var piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus, kā arī iespēju izdalīt atsevišķā lietvedībā procesu pret juridisko personu, ļaujot piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekli uzņēmumam arī gadījumos, kad fiziskā persona vēl nav notiesāta.

Saskaņā ar minētajiem grozījumiem piespiedu ietekmēšanas līdzekli varēs piemērot privāto tiesību juridiskajai personai, tai skaitā valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrībai, kā arī personālsabiedrībai. Turklāt attiecībā uz minētajām personām turpmāk varēs piemērot vairākus piespiedu ietekmēšanas līdzekļus – likvidāciju, tiesību ierobežošanu, mantas konfiskāciju un naudas piedziņu. Atbilstoši jaunajām izmaiņām tiek paplašināts piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanas pamats. Piespiedu ietekmēšanas līdzekli varēs piemērot ne tikai tajos gadījumos, kad noziedzīgais nodarījums izdarīts juridiskās personas interesēs, bet arī šīs personas labā vai tās nepietiekamas pārraudzības vai kontroles rezultātā.

Viens no Krimināllikuma grozījumiem novērsīs arī nepilnības attiecībā uz nevienlīdzīgu pieeju saistībā ar atbildību par kukuļu jeb labumu prettiesisku piedāvāšanu un nodošanu privātajā un publiskajā sektorā. Krimināllikuma grozījumi paredz noteikt atbildību par tādu valsts vai pašvaldību iestāžu darbinieku piekukuļošanu, kuri nav valsts amatpersonas.

## 2.5. Valsts amatpersonu darbības kontrole

Lai ierobežotu korupcijas izplatību un nodrošinātu valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas lēmumiem un rīcību, Birojs kontrolē interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, kā arī normatīvajos aktos noteikto aizliegumu un ierobežojumu ievērošanu. Arī šajā pārskata periodā būtisks Biroja darbs tika ieguldīts valsts amatpersonu darbības kontroles jomā, tādejādi efektīvizējot un uzlabojot valsts pārvaldes darbu.

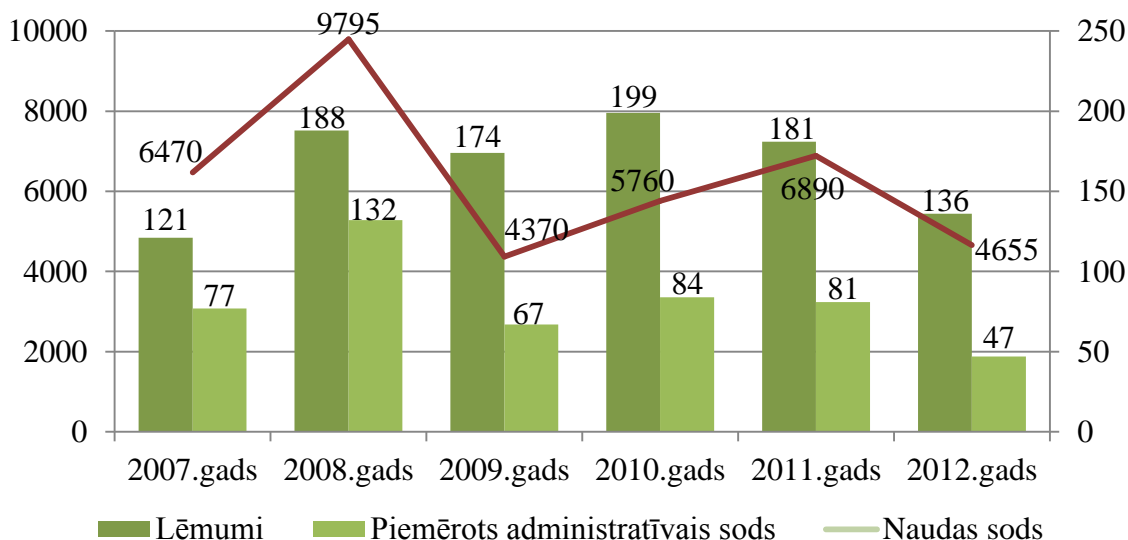
Kontrolējot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” izpildi un valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu ievērošanu, Birojs pārbauda valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas, kā arī izvērtē iedzīvotāju iesniegumos un sūdzībās minētos faktus.

Pārbaudot valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas un sūdzībās minētos faktus, 2012.gadā saistībā ar likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikto ierobežojumu neievērošanu Biroja kompetences ietvaros ir uzsākta 361 resoriskā pārbaude, bet pabeigtas 330 pārbaudes. Veikto pārbaudžu ietvaros atbilstoši savai kompetencei Birojs izvērtēja 647 valsts amatpersonu darbību, kopumā pārbaudot 1 072 valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas. Šie rādītāji ir saglabājušies iepriekšējā gada līmenī. Vienlaikus veiktas pārbaudes arī dažādās valsts un pašvaldību institūcijās – kopskaitā 140 pārbaudes.

Konstatējot administratīvā pārkāpuma pazīmes, pārskata periodā 138 gadījumos ir uzsākta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā. Savukārt 71 gadījumā ir pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, atzīstot izdarīto pārkāpumu par maznozīmīgu – amatpersona ir atbrīvota no atbildības un tai izteikts mutvārdu aizrādījums. Šādas tiesības neuzsākt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, ja izdarītais pārkāpums atzīstams par maznozīmīgu, paredz 2012.gada 14.jūnijā izdarītie grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, lai šādos gadījumos samazinātu lēmuma pieņemšanai nepieciešamo laiku un kontrolējošo institūciju ieguldītos resursus, tādejādi koncentrējoties uz nozīmīgāku pārkāpumu atklāšanu.

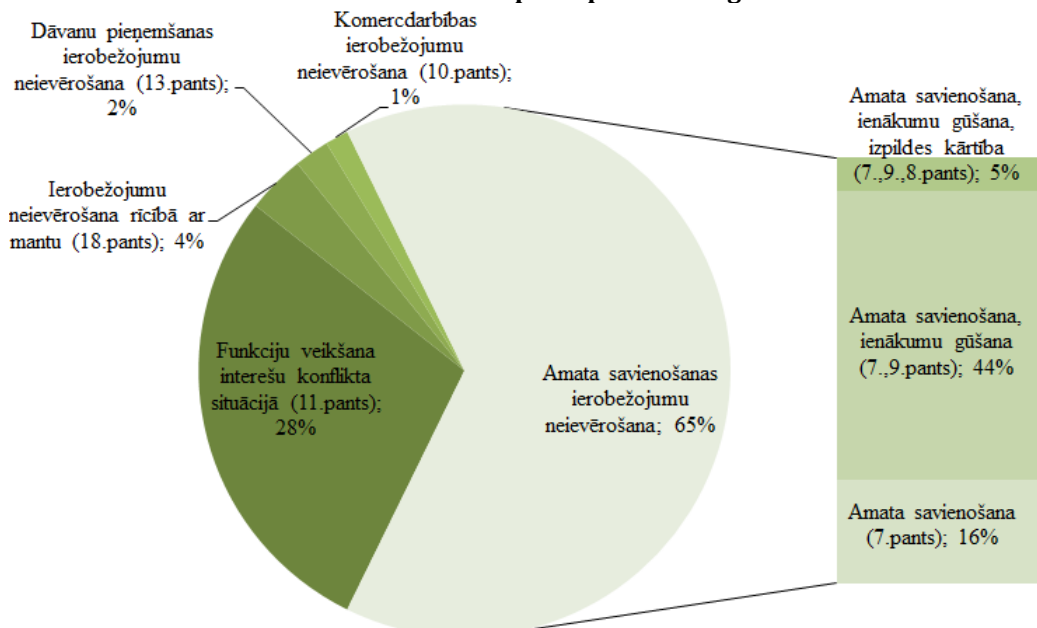
Saistībā ar likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikto ierobežojumu un aizliegumu neievērošanu, 2012.gadā Biroja Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļā ir pieņemti 136 lēmumi administratīvā pārkāpuma lietā un ar naudas sodu sodītas 47 valsts amatpersonas kopumā par Ls 4 655 (skat. 3.attēlu), savukārt 83 valsts amatpersonām saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu izteikts mutvārdu aizrādījums, atzīstot izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu. Biroja uzliktos naudas sodus pārskata gadā samaksājusi 51 valsts amatpersona, kopumā valsts budžetā ieskaitot 3 805 latus.

### 3.attēls Pieņemtie lēmumi administratīvā pārkāpuma lietās un valsts amatpersonām piemērotais administratīvais naudas sods latos (2007.-2012.gads)



Būtiskākie Biroja pārbaudžu ietvaros konstatētie pārkāpumi ir saistīti ar valsts amatpersonas funkciju veikšanu interešu konflikta situācijā un valsts amatpersonas amata savienošanu ar aizliegtu amatu. Savukārt visbiežāk izdarītie administratīvie pārkāpumi ir saistīti ar speciālo amata savienošanas ierobežojumu neievērošanu un lēmumu pieņemšanu amatpersonas radnieku personiskajās un mantiskajās interesēs (attiecīgi 65% un 28% no visiem konstatētajiem pārkāpumiem). 2012.gadā tika konstatēti vairāki gadījumi, kad valsts amatpersonas nebija ievērojušas tām likumā noteiktos dāvanu pieņemšanas ierobežojumus. Pārskata gadā palielinājies arī tādu gadījumu skaits, kad amatpersonas nav ievērojušas tām noteiktos ierobežojumus attiecībā uz rīcību ar valsts un pašvaldības mantu, tai skaitā finanšu līdzekļiem (skat. 4.attēls).

#### 4.attēls Konstatētie administratīvie pārkāpumi 2012.gadā



Pārskata periodā būtiski palielinājies administratīvā pārkāpuma lietās pieņemto lēmumu īpatsvars, kuri nav atcelti, – 2012.gadā Biroja priekšnieks ir atcēlis tikai 0,74% no Biroja Valsts amatpersonu darbības kontroles nodaļas amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem (2011.gadā – 5,5%). Izvērtējot 25 sūdzības, Biroja priekšnieks tikai vienā gadījumā atcēla lēmumu, bet četros gadījumos lēmumu atcēla daļā, atzīstot izdarīto pārkāpumu par maznozīmīgu vai grozot uzliktā naudas soda apmēru.

Saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 30.pantā noteikto pienākumu valsts amatpersonām atlīdzināt nodarītos zaudējumus 2012.gadā Birojs lūdzis divām valsts amatpersonām labprātīgi atlīdzināt zaudējumus – ienākumus, kuri gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, par kopējo summu 544,94 latus. Pārskata periodā Biroja priekšnieka lēmumu labprātīgi izpildījušas divas amatpersonas, valsts budžeta ieņēmumu kontā ieskaitot 478,84 latus. 2012.gadā ir sagatavots 21 lēmums par amatpersonu atbrīvošanu no šī pienākuma, jo likuma noteikumi par valstij nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu nav piemērojami gadījumos, kad amatu savienošana ir pieļaujama ar rakstveida atļauju, bet tā nav lūgta un šāda amatu savienošana nav radījusi interešu konfliktu. Likums arī paredz atbrīvot valsts amatpersonu no pienākuma atmaksāt ienākumus, kuri gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, ja šis pienākums nav samērīgs ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai.

Viena no Biroja pārbaužu ietvaros identificētajām problēmām ir saistīta iespējamo zaudējumu noteikšanu gadījumos, kad atbildīgo amatpersonu rīcība ar pašvaldības mantu un finanšu līdzekļiem nav bijusi atbilstoša citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un šo zaudējumu konstatēšana ir attiecīgās pašvaldības domes tiesības un pienākums (kompetence). Lai efektīvāk varētu risināt šādas situācijas, būtu izdarāmi grozījumi normatīvajos aktos, nosakot konkrētām personām atbildību par likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” normu neievērošanu, kā arī nosakot kompetentās institūcijas, kuru pienākums būtu izvērtēt amatpersonu rīcības atbilstību minētā likuma normām un par to pārkāpšanu varētu saukt pie atbildības vainīgās amatpersonas un piedzīt to prettiesiskas rīcības rezultātā radītos zaudējumus.

Saistībā ar valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju veiktajiem darījumiem konstatējot amatpersonu darbībā tādu normatīvo aktu pārkāpumus, kuru izvērtēšana nav Biroja kompetencē, 122 gadījumos (par 63 vairāk nekā iepriekšējā gadā) informācija nosūtīta izvērtēšanai kompetentajām institūcijām, tai skaitā 17 gadījumos informācija par iespējamiem pārkāpumiem saistībā ar publiskajiem iepirkumiem ir nosūtīta Iepirkumu uzraudzības birojam.

Savukārt Biroja veikto pārbaužu ietvaros konstatējot pazīmes, kas liecina par iespējamu valsts amatpersonu deklarācijas aizpildīšanas kārtības neievērošanu, 24 gadījumos informācija nosūtīta Valsts ieņēmumu dienestam (VID), lai tas savas kompetences ietvaros valsts amatpersonas sauktu pie administratīvās atbildības vai kriminālatbildības (par vienu gadījumu vairāk nekā iepriekšējā gadā). Savukārt 11 gadījumos tika konstatēts, ka valsts amatpersonu un viņu radnieku ienākumi, iespējams, nav bijuši atbilstoši viņu izdevumiem, tāpēc šī informācija arī nosūtīta VID. Pārskata periodā VID, pamatojoties uz iepriekš pēc Biroja sniegtās informācijas veikto auditu rezultātiem, pieņēma lēmumu par papildu nodokļu aprēķināšanu un soda naudas uzlikšanu divām personām par kopējo summu 8 350,52 latī. Tāpat VID nosūtīta informācija par 21 institūciju, kurās strādājošo valsts amatpersonu neiekļaušana amatpersonu sarakstos, iespējams, nav bijusi atbilstoša likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” prasībām.

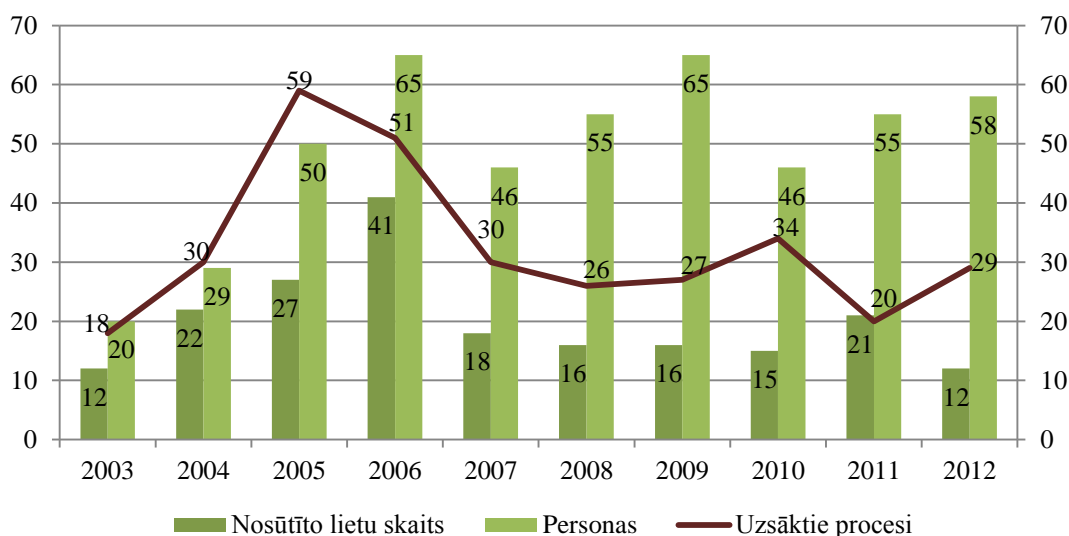
## 2.6. Korupcijas apkarošana

Korupcijas apkarošanas jomā 2012. gadā Biroja lietvedībā bija liela apjoma un sarežģīti strukturētas krimināllietas, kuru izmeklēšanai bija nepieciešama kompleksa pieeja, stratēģiska plānošana, kā arī cieša sadarbība ar citu valstu dienestiem, tādējādi nodrošinot izmeklēšanas darbību veikšanu arī ārpus Latvijas teritorijas.

**Pārskata gadā kopumā Biroja izmeklētāji ir uzsākuši 29 kriminālprocesus** (par deviņiem vairāk nekā 2011.gadā), no tiem 21 kriminālprocess jeb 72% ir uzsākti pēc Operatīvo izstrāžu nodaļas materiāliem, bet trīs kriminālprocesi uzsākti pēc Izmeklēšanas nodaļas resorisko pārbaužu rezultātiem. Piecas krimināllietas saņemtas pēc piekritības no citām izmeklēšanas iestādēm, savukārt citām institūcijām izmeklēšanai pēc institucionālās piekritības nosūtīti astoņi kriminālprocesi.

Kopumā 2012.gadā prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtītas 12 krimināllietas pret 58 personām (skat. 5.attēlu) un neviena no tām pārskata gadā nav izbeigta prokuratūrā.

5.attēls Kriminālvajāšanai nosūtīto lietu skaits pret personām un uzsāktie kriminālprocesi (2003.-2012.gads)



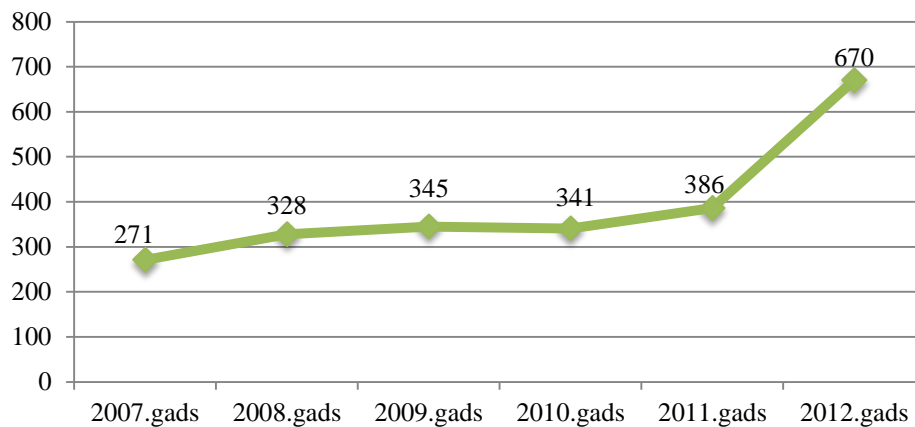
Vairāki no 2012.gadā uzsāktajiem kriminālprocesi ir saistīti ar ilgstošā laika posmā veiktiem iespējamajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Birojam izdevies atklāt ilgstošu kukuļņemšanu Rīgas domes Satiksmes departamentā saistībā ar pārvadājumu kontroli, Rīgas domes Mājokļu un vides departamentā saistībā ar dzīvokļu īres tiesību piešķiršanu. Tāpat uzsākts kriminālprocess pret diviem tiesnešiem saistībā ar iespējamu fiktīvu personu nodarbināšanu, pret divām Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonām saistībā ar termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanu ārvalstu pilsoņiem. Pārskata gadā atklāti iespējami kukuļdošanas gadījumi Daugavpils pašvaldības amatpersonām, tiesu varas pārstāvim un kādas izmeklēšanas iestādes amatpersonai. Pret divām personām uzsākts kriminālprocess par iespējamu ilgstošu dokumentu viltošanu saistībā ar kāda uzņēmuma piedalīšanos Daugavpils pilsētas un novada domes 14 iepirkumos.

**2012.gadā aktīvi turpinājās darbs arī jau iepriekšējos gados uzsāktajās krimināllietās.** Birojs izmeklēja vairākas sarežģītas, apjomīgas un nozīmīgas krimināllietas, kuru ietvaros atklāti koruptīvi noziedzīgi nodarījumi, bieži vien saistīti ar iespējamām prettiesiskām darbībām publisko iepirkumu procedūrās. Kā nozīmīgākās jāmin abas apjomīgās „Latvenergo amatpersonu” un „Daimler” krimināllietas. Pabeidzot pirmstiesas izmeklēšanu pirmajā krimināllietā, Ģenerālprokuratūrai nodoti materiāli kriminālvajāšanas uzsākšanai pret 17 personām par iespējamo amatpersonu kukuļošanu saistībā ar vairākiem publiskajiem iepirkumiem (kukuļu kopējā summa 18 miljoni eiro). Sadarbojoties ar procesa virzītāju, starp A/S „Latvenergo” un kādu ārvalstu uzņēmumu tika panākta vienošanās par līguma summas samazinājumu vairāk nekā 11 miljonu eiro apmērā. Tāpat A/S „Latvenergo” tika atmaksāta jau darījuma starpniekam kukuļos pārskaitītā summa – 1,13 miljoni eiro. Savukārt turpinot izmeklēšanu otrajā krimināllietā par iespējamo amatpersonu kukuļošanu saistībā ar autobusu „Mercedes-Benz” iegādes organizēšanu Rīgas pašvaldības vajadzībām, tika iegūts pietiekams pierādījumu kopums vēl četrām epizodēm par iespējamo amatpersonu kukuļošanu vairāku gadu garumā saistībā ar apjomīgiem publiskajiem iepirkumiem (kukuļu kopējā summa vairāk nekā 6 miljoni eiro).

Pārskata gadā kriminālvajāšanas uzsākšanai nodotas krimināllietas arī pret četrām personām saistībā ar publiskajiem iepirkumiem Jelgavas pilsētas slimnīcā (valdes loceklis, nodaļas vadītājs un divi uzņēmēji), pret Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu saistībā ar iespējamo Jelgavas cietuma amatpersonas kukuļošanu, pret divām personām par iespējamo kukuļošanu Autotransporta inspekcijā, pret vairākām personām par kukuļošanu saistībā ar pretlikumīgu autovadītāja apliecības iegūšanu Balvos, pret divām personām par naudas izkrāpšanu no Nacionālo bruņoto spēku amatpersonām saistībā ar invaliditātes noteikšanu, pret trim personām par finanšu līdzekļu izkrāpšanu no Valsts policijas budžeta.

Vairāku Biroja lietvedībā esošo kriminālprocesu sarežģītība ir ietekmējusi arī krimināllietu izmeklēšanas ilgumu. Izmeklējamo krimināllietu sarežģītības pakāpi ietekmē tādi faktori kā noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā iesaistīto personu skaits un to veikšana ilgākā laika posmā, ārvalstu uzņēmumu, dažādu finanšu darījumu izmantošana nozieguma pēdu slēpšanā, liels procesuālo darbību apjoms, nepieciešamo ekspertīžu veikšanas ilgums, kā arī nepieciešamība tulkot daudzus kriminālprocesa materiālus – iesaistīto ārvalstu personu liecības un tiesiskās palīdzības lūgumi. Piemēram, pārskata gadā Birojs sagatavojis un nosūtījis 29 krimināltiesiskās palīdzības lūgumus uz 16 valstīm, savukārt izpildījis piecus ārvalstu krimināltiesiskās palīdzības lūgumus. Krimināllietu, kuras 2012.gadā nodotas prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai, vidējais izmeklēšanas ilgums Birojā bija 670 kalendārās dienas (skat. 6.attēlu).

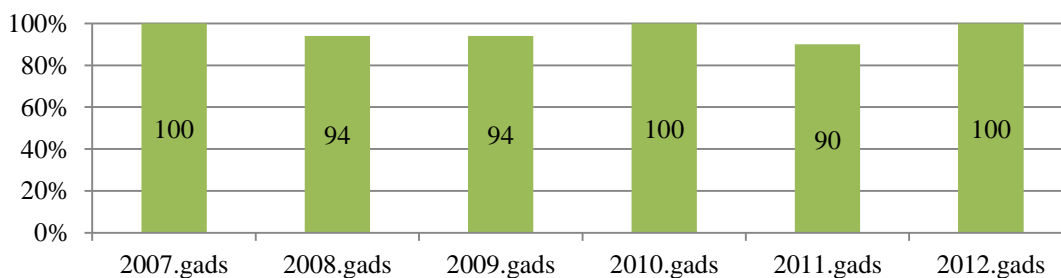
#### 6.attēls Vidējais krimināllietu izmeklēšanas ilgums līdz nosūtīšanai kriminālvajāšanas uzsākšanai



Lai nodrošinātu ātrāku un efektīvāku izmeklēšanu liela apjoma un sarežģīti strukturētās krimināllietās, **Biroja izmeklētāji un operatīvās darbības speciālisti** pārskata gadā bija iesaistīti astoņās izmeklēšanas grupās, no tām divas citās tiesībsargājošajās iestādēs.

Biroja izmeklēto krimināllietu īpatsvars, kas nav izbeigtas prokuratūrā, joprojām saglabājies augsts – neviena no 2012.gadā kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtītajām krimināllietām nav izbeigta prokuratūrā (skat. 7.attēlu), tāpat arī neviens kriminālprocess nav saņemts Birojā papildizmeklēšanas veikšanai. Tas apliecina Biroja izmeklētāju un operatīvās darbības speciālistu augsto profesionālismu un izmeklēšanas darba kvalitāti – likumā noteiktajā kārtībā iegūtie un nostiprinātie pierādījumi norāda uz personas vainu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā un ir pietiekami kriminālvajāšanas uzsākšanai.

#### 7.attēls Kriminālvajāšanai nosūtīto lietu īpatsvars, kas nav izbeigtas prokuratūras iestādēs (2007.-2012.gads)



Kopumā pārskata gadā Biroja izmeklētāju lietvedībā atradās 73 krimināllietas, no kurām 12 krimināllietas nodotas prokuroram kriminālvajāšanas uzsākšanai, 7 krimināllietas izbeigtas (viens lēmums atcelts un lietā turpinās pirmstiesas izmeklēšana). Uz 2012.gada 31.decembri Biroja Izmeklēšanas nodaļas izmeklētāju lietvedībā atradās 45 krimināllietas.

Savukārt resorisko pārbaužu ietvaros 2012.gadā pieņemti 44 lēmumi par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Pārskata gadā kopumā Biroja Izmeklēšanas nodaļā un Operatīvo izstrāžu nodaļā tika uzsāktas 227 resoriskās pārbaudes, bet pabeigtas 200 pārbaudes.

Kriminālprocesu ietvaros par noziedzīgi iegūtu atzīta manta 743 133,39 USD un 667 595,69 EUR apmērā. Saskaņā ar tiesas lēmumu par mantas (ārvalstīs esošas) atzišanu par noziedzīgi iegūtu un tās konfiskāciju 2012.gadā Latvijas valsts budžetā ieskaitīti 742 150 USD un 77 500 EUR.

## 2.7. Politisko partiju finansēšanas noteikumu izpildes kontrole

Lai politiskās partijas varētu nodrošināt savu darbību un veidot saikni ar vēlētājiem tām ir nepieciešami finanšu resursi. Politisko partiju un to apvienību finansēšanas noteikumus reglamentē Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums, kura mērķis ir nodrošināt partiju finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai.

Nodrošinot kontroli un uzraudzību par šā likuma izpildi, Birojs pārbauda politisko partiju saņemto ziedojumu patiesumu un likumību, kā arī to iesniegtos gada pārskatus. Pirms vēlēšanām Birojs kontrolē priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumu izpildi un pēc tām veic politisko organizāciju iesniegto vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju pārbaudi.

Pārskata gadā Birojs pabeidza pārbaudes par 2010.gada pārskatiem un saņemto ziedojumu likumību, kā arī pārbaudi par likumības ievērošanu 2011.gada vēlēšanās. Lielākā daļa izdarīto pārkāpumu ir saistīti ar nepatiesas informācijas norādīšanu gada pārskatos un savlaicīgu informācijas par saņemtajiem dāvinājumiem (ziedojumiem) nesniegšanu. Visi saistībā ar 2010.gada pārskatu pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem pieņemtie Biroja lēmumi par partiju saukšanu pie administratīvās atbildības un pretlikumīgi saņemto finanšu līdzekļu atmaksu ir stājušies likumīgā spēkā. Veicot pārbaudes saistībā ar likumības ievērošanu 2011.gada vēlēšanās, Birojs konstatēja, ka vairākos gadījumos partijas un to apvienības vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijās nav norādījušas visus savus priekšvēlēšanu izdevumus, kā arī neprecīzi norādījušas izdevumus, uz kuriem attiecas priekšvēlēšanu izdevumu apmēra ierobežojumi. Tāpat vairākos gadījumos tika konstatēts, ka partiju un to apvienību priekšvēlēšanu aģitāciju apmaksāja fiziskas un juridiskas personas, kuru izmaksas Birojs pieskaitīja pie attiecīgo partiju vēlēšanu kampaņu izdevumiem. Plašāka informācija par konstatētajiem pārkāpumiem un saistībā ar tiem pieņemtajiem Biroja lēmumiem ir pieejama Biroja [mājaslapā](#).

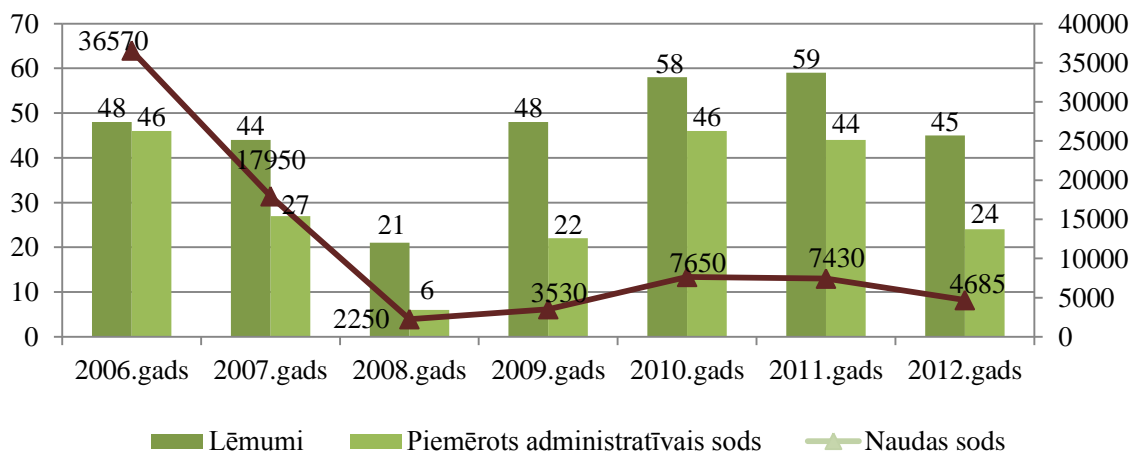
Nodrošinot politisko partiju finansiālās darbības atklātumu, 2012.gadā Birojs saņēmis un publicējis 410 ziņojumus par politisko partiju saņemtajiem ziedojumiem (par 123 ziņojumiem mazāk nekā 2011.gadā) un 51 sarakstu par iestāšanās un biedru naudu. Pārskata periodā Birojs pārbaudīja 575 iesniegtos ziņojumus par ziedojumiem un pabeidza 31 iestāšanās naudas un biedru naudas saraksta pārbaudes.

2012.gadā Birojs saņēmis un publicējis 10 vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas un to precizējumus, kā arī 71 politisko partiju un to apvienību gada pārskatu. Pārskata periodā Birojs pabeidzis pārbaudes par 39 gada pārskatiem un 12 vēlēšanu deklarācijām.

Saistībā ar saņemto informāciju par iespējamajiem pārkāpumiem partiju finansēšanā un priekšvēlēšanu aģitācijā Birojā tika uzsāktas 19 resoriskās pārbaudes, savukārt pabeigta 31 pārbaude.

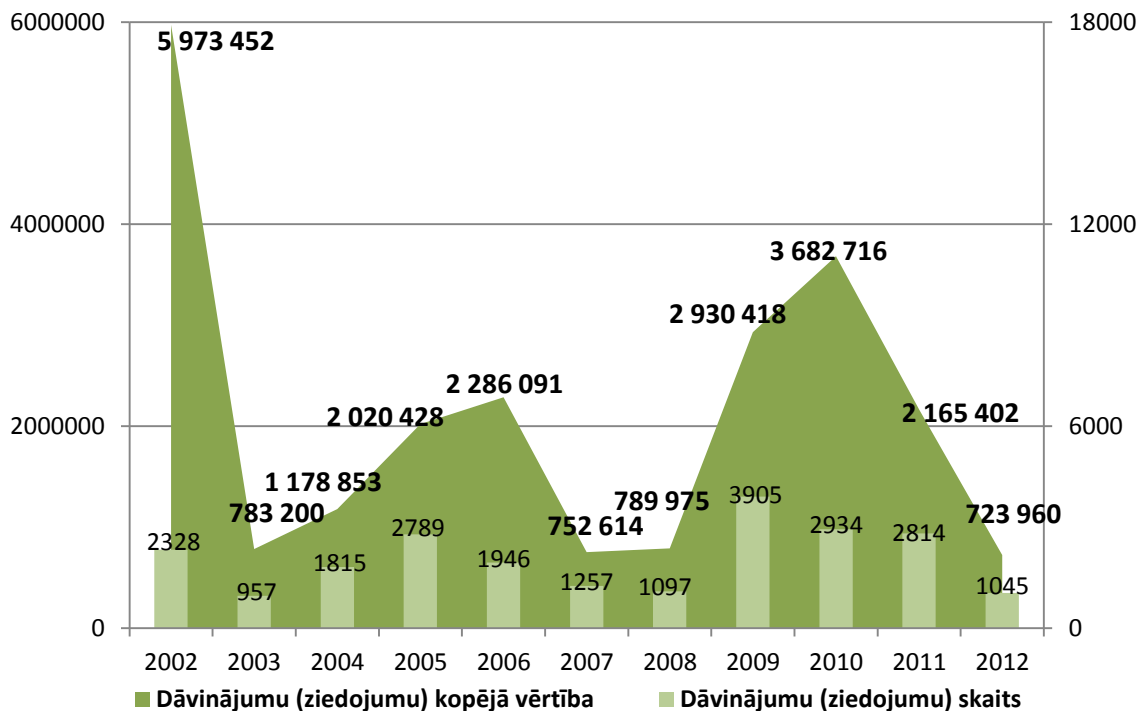
Par Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma normu pārkāpumiem administratīvā pārkāpuma lietās 2012.gadā ir pieņemti 45 lēmumi – 24 gadījumos politiskās partijas ir sauktas pie administratīvās atbildības un tām uzlikts naudas sods kopumā 4 685 latu apmērā (skat. 8.attēlu), savukārt 21 administratīvā pārkāpuma lieta tika izbeigta maznozīmīguma dēļ, izsakot partijām mutvārdu aizrādījumu.

**8.attēls Pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās un politiskajām partijām piemērotais administratīvais sods (latos) (2006.–2012.gads)**



2012.gadā, kad nenotika vēlēšanas un kad politiskajiem spēkiem nebija nepieciešamība piesaistīt lielus finanšu resursus, Latvijas politisko partiju kontos ziedojumu veidā tika ieskaitīti kopumā 723 960 lati. Tas ir vismazākais finanšu līdzekļu apjoms pēdējos desmit gados (skat. 9.attēlu).

9.attēls Politiskajām partijām nodotie dāvinājumi (ziedojumi) latos (2002.-2012.gads)



Vienlaikus 2012.gadā tika uzsākta politisko partiju finansēšana no valsts budžeta. Saskaņā ar 2010.gada 10.jūnijā pieņemtajiem grozījumiem Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā valsts budžeta finansējums – 0,50 latu apmērā kalendārā gada laikā par katru iegūto balsi – tiek piešķirts politiskajām partijām, par kurām Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā divi procenti vēlētāju. Piecas politiskās partijas un to apvienības 2012.gadā no valsts budžeta saņēma kopumā 431 257 latus.

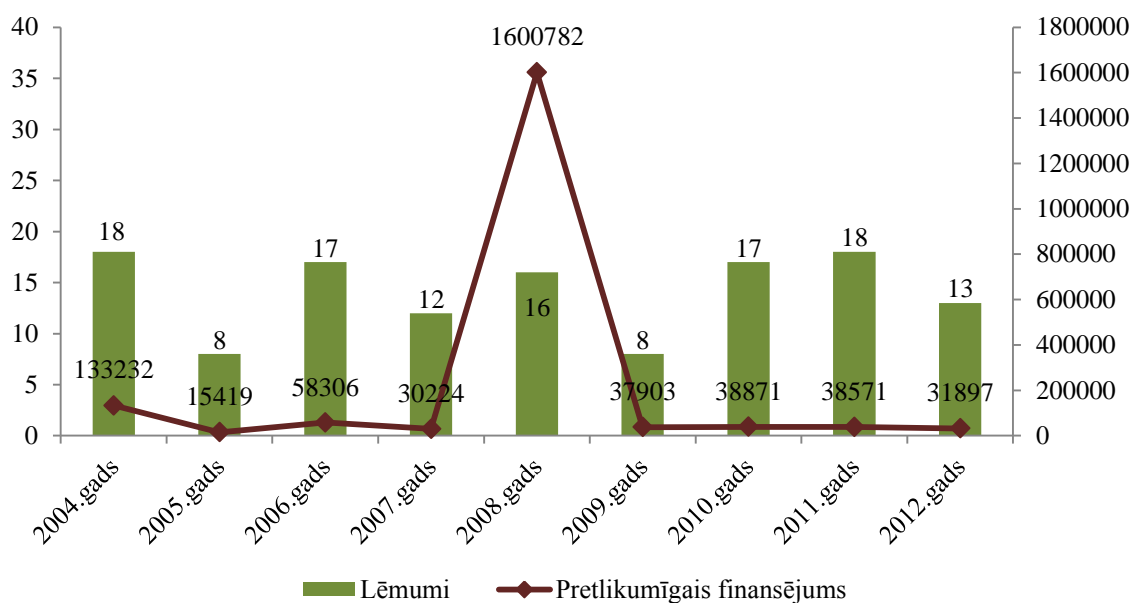
Viens gads ir pārāk īss laiks, lai pilnībā novērtētu valsts budžeta finansējuma nozīmi politisko partiju funkciju nodrošināšanā, taču trim no pieciem politiskajiem spēkiem valsts dotācijas būtiski pārsniedz ziedojumu veidā saņemto finanšu līdzekļu apjomu, piemēram, Nacionālā apvienība „Visu Latvijai!” – „Tēvzemei un Brīvībai/LNNK” un Reformu partija – vairāk nekā piecas reizes, savukārt Zaļo un Zemnieku savienībai – gandrīz divas reizes.

Lai nodrošinātu piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietošanas kontroli, saskaņā ar Biroja priekšlikumiem 2012.gadā tika veiktas izmaiņas Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā – papildus pienākumam iesniegt gada pārskatu partijām ir jāiesniedz arī pārskats par valsts budžeta finansējuma izlietojumu, norādot naudas atlikumus pārskata gada sākumā un beigās, naudas ieņēmumus un naudas maksājumus par likumā noteiktajiem izdevumu veidiem. Pirmos pārskatus par saņemtā valsts finansējuma izlietojumu partijām būs jāiesniedz 2013.gadā.

Turpinot pilnveidot tiesisko regulējumu saistībā ar priekšvēlēšanu aģitāciju, tika pieņemts jauns Priekšvēlēšanu aģitācijas likums, kas noteica aizliegumu izmantot administratīvos resursus priekšvēlēšanu aģitācijas veikšanai, kā arī aizliegumu izvietot politisko reklāmu televīzijā 30 dienas pirms vēlēšanu dienas. Lai mazinātu nepieciešamību partiju vēlēšanu kampaņām piesaistīt apjomīgus finanšu resursus un partiju atkarību no lieliem privātpersonu ziedojumiem, tika veikti būtiski grozījumi arī Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā, divreiz samazinot pieļaujamo izdevumu apmēru visu veidu reklāmas izvietošanai, labdarības finansēšanai un sponsorēšanai priekšvēlēšanu aģitācijas periodā, kā arī divreiz samazinot partijām veikto ziedojumu un iemaksāto biedru naudu maksimālo apmēru. Vērtējot situāciju kopumā šajā jomā pēc 2006.gada, kad tika pieļauti būtiski pārkāpumi saistībā ar atsevišķu partiju vēlēšanu kampaņām, jāsecina, ka Latvijā ir izveidots optimāls partiju finansēšanas modelis: identificējot būtiskākās problēmas un pilnveidojot tiesisko regulējumu šajā jomā un ieviešot dažādus atbildības veidus (kriminālatbildība, administratīvā atbildība, pienākums atlīdzināt nodarītos zaudējumus un pienākums atmaksāt pretlikumīgos finanšu līdzekļus), kā arī nodrošinot efektīvu uzraudzību un kontroli.

Saistībā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma pārkāpumiem Birojs 2012.gadā pieņēmis 13 lēmumus par pretlikumīgo finanšu līdzekļu atmaksu kopumā 31 897,30 latu apmērā (skat. 10.attēlu). Septiņos gadījumos partijām uzdots atmaksāt finanšu līdzekļu ziedotājiem (6783,29 latus) un sešos gadījumos uzdots pretlikumīgos finanšu līdzekļus ieskaitīt valsts budžetā (25 114,01 latus). Pārskata periodā valsts budžetā ir ieskaitīti 23 515,87 lati un ziedotājiem atmaksāti 1 938,42 lati.

10.attēls **pieņemtie lēmumi par pretlikumīgi saņemtā finansējuma atmaksu (latos) (2004.–2012.gads)**



Lai nodrošinātu Biroja lēmumu izpildi un uzlikto naudas sodu samaksu, 11 gadījumos šie lēmumi ir nodoti tiesu izpildītājiem piespiedu izpildei. Saistībā ar likuma prasību nepildīšanu tiesai iesniegti seši prasības pieteikumi par partiju darbības apturēšanu un viens prasības pieteikums partijas darbības izbeigšanu.

Ar plašāku informāciju par Biroja atklātajiem pārkāpumiem politisko partiju finansēšanā, veiktajiem pasākumiem to novēršanai un informāciju gan par partiju saņemtajiem dāvinājumiem (ziedojumiem), iestāšanās un biedru naudām, gan par vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijām un gada pārskatiem var iepazīties Biroja mājaslapā internetā – [www.knab.gov.lv](http://www.knab.gov.lv).



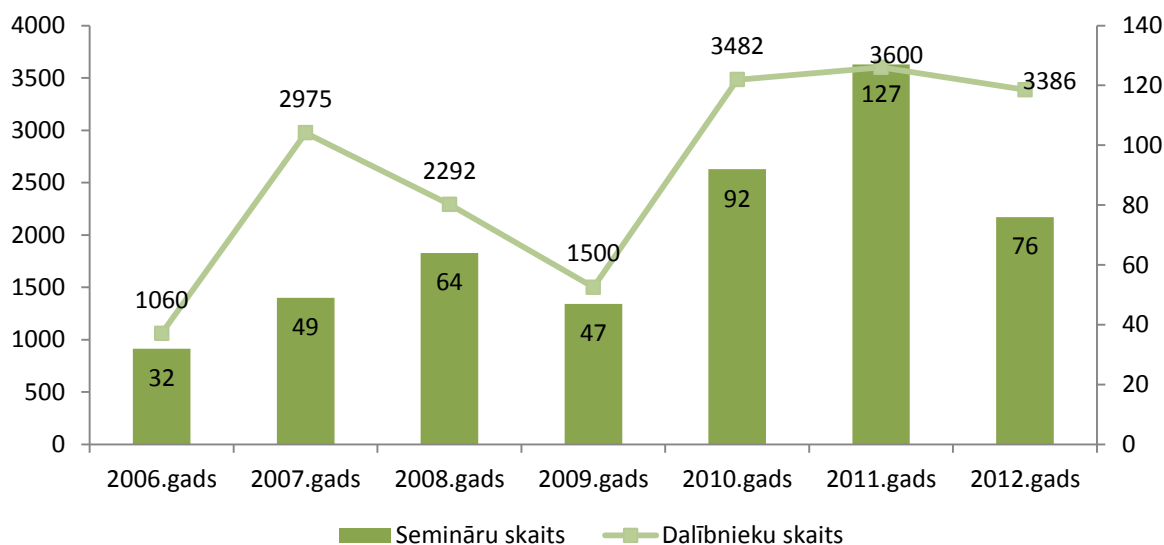
## 3. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

### 3.1. Sabiedrības izglītošana

Lai mazinātu korupcijas izplatību Latvijā, Birojs izglīto sabiedrību (tai skaitā arī valsts amatpersonas) par tiesību un ētikas jautājumiem. Biroja izglītošanas darbam ir divi prioritārie virzieni: sabiedrības tolerances pret korupciju mazināšana un valsts amatpersonu izglītošana par pretkorupcijas jautājumiem.

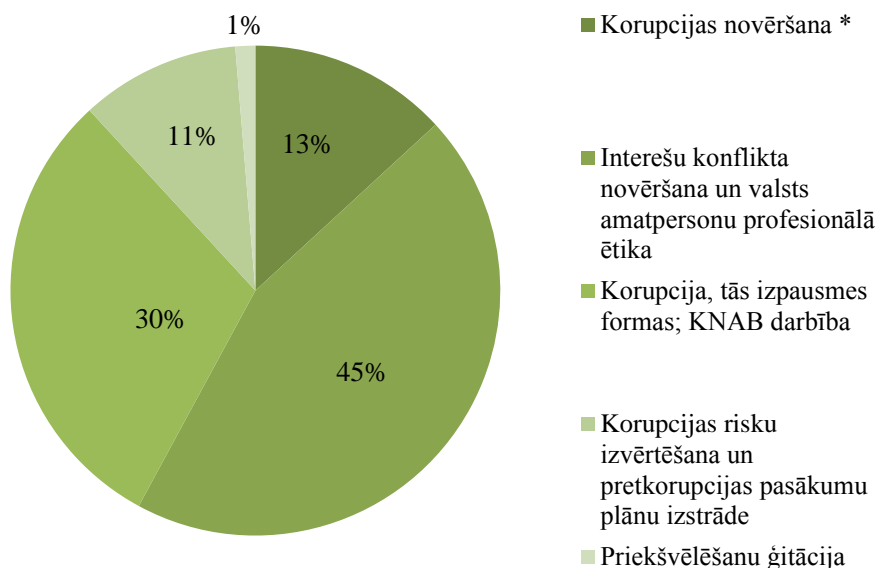
Pārskata gadā Birojs organizēja un piedalījās 76 izglītojošos semināros un konferencēs, skaidrojot korupcijas cēloņus un sekas, likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu prasības, sniedzot rekomendācijas institūcijām ētikas un iekšējo pretkorupcijas pasākumu īstenošanai un nodrošinot skaidrojumus par priekšvēlēšanu aģitāciju. 2012.gadā organizētajos izglītojošos semināros piedalījās vairāk nekā 3 380 dalībnieku (skat. 11.attēlu). Lai gan salīdzinoši ar 2011.gadu pārskata periodā ir sarucis realizēto pasākumu skaits, tomēr izglītoto personu skaits nav būtiski samazinājies (salīdzinoši par 214 personām mazāk).

11.attēls Īstenotie izglītošanas pasākumi un dalībnieku skaits (2006.-2012.gads)



Pārskata periodā lielākā daļa Biroja organizēto semināru notika, skaidrojot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu prasības un nostiprinot konkrētās iestādes valsts amatpersonu izpratni par profesionālo ētiku. Semināri tika organizēti ne tikai konkrētajās institūcijās, izglītojot vispārējā un specializētā civildienesta ierēdņus, jaunās amatpersonas, iestāžu vadītājus utt., bet arī Valsts administrācijas skolā, kur bezmaksas kursu ietvaros tiek sniegts visaptverošs ieskaits pretkorupcijas jautājumos (skat.12.attēlu).

12.attēls Biroja īstenoto izglītošanas pasākumu sadalījums pēc tēmām 2012.gadā



Īstenojot pretkorupcijas pasākumus, 2012.gadā Biroja darbinieki uzsāka jaunu apmācības programmu. Tās ietvaros tiek apmācīti tie valsts pārvaldes iestāžu darbinieki, kuri varētu informēt un izglītēt savās iestādēs strādājošās amatpersonas par korupcijas novēršanu: publiskās pārvaldes ētikas, interešu konflikta novēršanas jautājumiem un nepieciešamajiem korupcijas novēršanas pasākumiem iestādēs. Ja līdz šim Biroja darbinieki jebkuram interesentam, kas izteica šādu vēlmi, izplatīja Biroja izstrādātos apmācību materiālus pēc standarta mācību kursa noklausīšanās, tad pārskata gadā notika pirmās speciālās divu dienu apmācības Valsts policijas, Valsts robezsardzes, Valsts ieņēmuma dienesta un Aizsardzības ministrijas padotības iestāžu tālākizglītojamiem. Seminārā piedalījās 32 dalībnieki, kas saņēma apliecinājumu, ka ir apguvuši mācību kursu „Korupcijas novēršanas pasniedzējs”. Biroja Korupcijas novēršanas nodaļa izplatīja arī rokasgrāmatu Korupcijas novēršanas programmas pasniedzējiem, kurā iekļautas četras prezentācijas lektoriem un izdales materiāli apmācamajām amatpersonām, kursu apraksts, tai skaitā laika sadalījums un sasniedzamie mērķi, zināšanu pārbaudes testi, interešu konflikta likuma pārkāpumu gadījumu analīzes piemēri, video situācijas ētikas problēmu analīzei un citi mācību metodiskie materiāli. Darbs pie apmācības programmas tiks turpināts, paplašinot tālākizglītojamu loku, analizējot pasniedzēju darba kvalitāti un sasniegtos rezultātus valsts amatpersonu zināšanu pilnveidē, kā arī izstrādājot apmācības programmu e-vidē.

Birojs 2012.gadā izdeva elektronisku informatīvo izdevumu amatpersonām „Knaģis”, ar kura palīdzību pievērsa valsts amatpersonu uzmanību pretkorupcijas problēmām un informēja par aktualitātēm, kā arī skaidroja likumu un citu normatīvo aktu normas. Šajā „Knaģis” numurā varēja iepazīties ar valsts pārvaldes iestāžu pašnovērtējumu par iekšējo pretkorupcijas pasākumu īstenošanu un informāciju par starptautisko sadarbību korupcijas apkarošanā, kā arī iepazīties ar koncepciju risku samazināšanai valsts pārvaldes iestādēs un pašvaldībās.

2012.gada 18.jūlijā stājās spēkā grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kas paredz sabiedrības informēšanu par visām valsts amatpersonām, kas izdarījušas pārkāpumus korupcijas novēršanas jomā, tādējādi nodrošinot to darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā. Šādas informācijas publiska pieejamība ļaus sabiedrībai novērtēt konkrētu amatpersonu rīcību un veicinās sabiedrības uzticēšanos valsts un pašvaldību institūcijām. Atbilstoši likumā noteiktajai kārtībai pārskata gadā Biroja mājaslapā tika publicēti 63 paziņojumi par valsts amatpersonu izdarītajiem pārkāpumiem.

2012.gada 28.septembrī Birojs iesaistījās Valsts kancelejas organizētajā Valsts pārvaldes Atvērto durvju dienā, kurā interesentiem (lielākoties skolēniem) deva iespēju ielūkoties Biroja darba aizkulisēs un iepazīties ar korupcijas atklāšanas vēsturiskajām metodēm, kā arī mēģināja noskaidrot, vai korupciju var izmērīt.

Pārskata gadā Birojs organizēja un vadīja pretkorupcijas stundas skolēniem un studentiem, tādējādi cenšoties pievērst jauniešu uzmanību korupcijas negatīvajām sekām un aicinot būt neiecietīgiem pret koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem un negodprātīgu rīcību.

2012.gada 8.oktobrī Birojs sadarbībā ar Rīgas Stradiņa Universitāti (RSU) rīkoja publisku diskusiju „Korupcija veselības aprūpē – kas? kam? kāpēc? cik ilgi?”, kuras mērķis pievērst sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām veselības aprūpē un apspriest identificētos korupcijas riskus un to mazināšanas iespējas. Šajā diskusijā piedalījās RSU studenti, pasniedzēji, praktizējošie ārsti, dažādu ārstu asociāciju un biedrību, Pacientu Ombuda, „Sabiedrība par atklātību – Delna” un plašsaziņas līdzekļu pārstāvji, kā arī Veselības ministrijas, Veselības inspekcijas un KNAB pārstāvji. Publiskā diskusija tika organizēta kā pirmā aktivitāte KNAB un RSU noslēgtā sadarbības līguma ietvaros. Institūciju sadarbība vērsta uz RSU studentu un mācību spēku izglītošanu par pretkorupcijas un interešu konflikta novēršanas, kā arī publiskās ētikas jautājumiem, mazinot iecietību pret korupciju izglītības un veselības aprūpes jomā. Pārskata gadā astoņos izglītošanas pasākumos piedalījās kopumā 226 personas.

9.decembrī atzīmējot Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko pretkorupcijas dienu, tika rīkota ne vien preses konference, bet arī atklāts video uzrunu konkurss jauniešiem, kura mērķis bija veicināt sabiedrības izpratni par korupcijas radītajām sekām veselības aprūpes sistēmā un aktīvi piedalīties korupcijas izskaušanā.

2012.gada nogalē pēc Biroja pasūtījuma tika veikta socioloģisks pētījums „Iedzīvotāju attieksme pret korupciju”, lai noskaidrotu iedzīvotāju vērtējumu par dažādu institūciju, valsts iestāžu un uzņēmumu godīgumu, tieši runājot par korupciju.

### 3.2. Informācijas sniegšana plašsaziņas līdzekļiem

Birojs savas kompetences ietvaros aktīvi iesaistās komunikācijā ar sabiedrību un informē iedzīvotājus par aktuālākajām tendencēm korupcijas attīstībā un atklātajiem korupcijas gadījumiem, kā arī veiktajiem pasākumiem korupcijas novēršanai un apkarošanai. Pārskata gadā tika izplatīti 38 paziņojumi plašsaziņas līdzekļiem, realizētas 6 publiskās diskusijas sabiedrisko attiecību jomā un, sadarbojoties ar plašsaziņas pārstāvjiem, organizētas 8 preses konferences.

Faktu izklāsta, skaidrojumu un viedokļa formā 2012.gadā sniegtas vairāk nekā 650 atbildes uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju uzdotajiem jautājumiem.

Biroja darbinieki aktīvi komunicē ar sabiedrību mikrobloģu vietnē *Twitter*. Biroja īso vēstījumu profils (@KNABinforme) ne tikai papildina mājas lapā sniegto informāciju, bet arī kalpo kā papildu informēšanas un

izglītošanas instruments, jo sociālo mediju priekšrocība ir tā, ka pastāv iespēja uzrunāt viedokļu līderus un žurnālistus nepastarpināti un veicināt mērķauditorijas izglītošanu.

### 3.3. Sabiedriskās konsultatīvās padomes darbs un sabiedrības līdzdalība

Lai nodrošinātu sabiedrības pārstāvju līdzdalību korupcijas novēršanas politikas veidošanā, īstenošanā un sabiedrības izglītošanā, Birojam ir izveidota Sabiedriskā konsultatīvā padome (turpmāk tekstā – Padome), kuras uzdevums ir veicināt iestādes saikni ar sabiedrību, sniedzot rekomendācijas Birojam par aktuāliem jautājumiem.

Pārskata gadā tika organizētas divas Padomes sēdes. 2012.gada 21.februārī Padomes dalībnieki tikās ar Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas Korupcijas novēršanas apakškomisijas deputātiem, lai apspriestu būtiskākos trūkumus publiskajā pārvaldē, kas mazina korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu efektivitāti. Savukārt otrajā Padomes sēdē 2012.gada 12.jūlijā tika apspriesti priekšlikumi un ierosinājumi Biroja darbības stratēģijai 2013.–2015.gadam, 2013.gada darba plānam un diskutēts par Biroja darbības desmitgadei plānotajiem pasākumiem 2012.gada oktobrī.

2012.gadā Birojs organizēja Lobēšanas atklātības likumprojekta sabiedrisko apspriešanu, aicinot tajā piedalīties visas ieinteresētās organizācijas un personas, kuras pārstāv un aizstāv dažādu profesionālo, sociālo un ekonomisko grupu intereses attiecībā ar valsts un pašvaldību institūcijām.

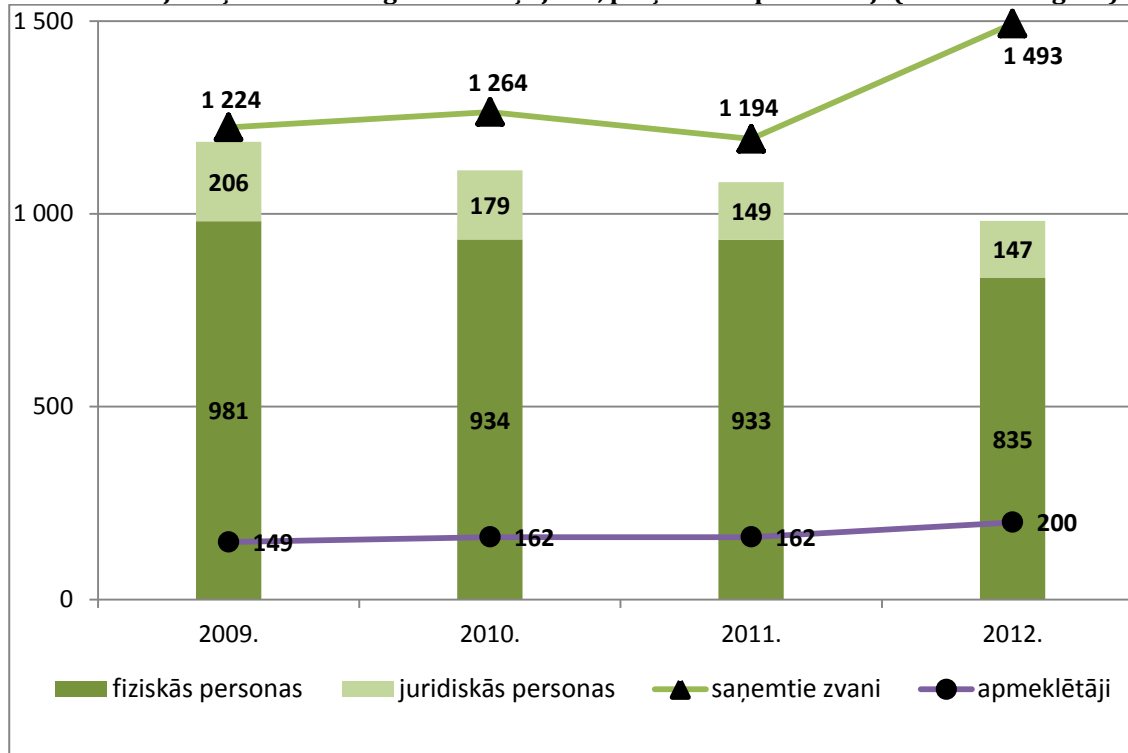
### 3.4. Sarakste ar fiziskām un juridiskām personām

Pārskata gadā notikušas nozīmīgas izmaiņas komunikācijā ar sabiedrību – iedzīvotāji daudz biežāk vēlējušies sniegt vai saņemt informāciju (skaidrojumus) pa tālruni un klātienē apmeklējot Biroju (skat. 13.attēlu).

Biroja Ziņojumu centrā 2012.gadā pieņemti un uzklausi 200 apmeklētāji, izskatīti 1493 personu ziņojumi uz uzticības tālruni 80002070 (attiecīgi par 23% un 25% vairāk nekā 2011.gadā). Savukārt iesniegumi saņemti no 982 privātpersonām (147 juridiskām personām un 835 fiziskām personām, kas ir par 11% mazāk nekā 2011.gadā).

Kopumā Biroja lietvedībā saņemti un reģistrēti 7154 dokumenti, nosūtīti 9657 dokumenti valsts un pašvaldību iestādēm, fiziskām un juridiskām personām.

13.attēls Birojā saņemtie iesniegumi un ziņojumi, pieņemtie apmeklētāji (2007.-2012.gads)



## 4. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Biroja starptautiskās sadarbības mērķis ir stiprināt un attīstīt Biroja kapacitāti korupcijas novēršanā un apkarošanā, un koordinēt Latvijas starptautisko saistību izpildi pretkorupcijas jomā. Šim mērķim Birojs aktīvi piedalās starptautisko organizāciju darbā, organizē darbinieku profesionālo spēju pilnveidošanu ārvalstīs, apgūst citu valstu labo praksi un stiprina sakarus ar atbildīgajām iestādēm ārvalstīs.

Biroja pastāvēšanas laikā ir uzkrāta ievērojama pieredze gan korupcijas novēršanā, gan korupcijas apkarošanā, kas ir starptautiski novērtēta un pieprasīta. Kā apliecinājums tam ir Biroja aktīvā loma dažādos starptautisko un ārvalstu organizāciju rīkotajos pretkorupcijas pasākumos un iniciatīvās un dalība diskusijās un jautājumu risināšanā par pretkorupcijas jautājumiem, kā arī daudzskaitlīgas citu valstu pārstāvju vizītes Birojā ar mērķi iepazīt tā darbību, rezultātus un apgūt Latvijas pieredzi cīņā ar korupciju. 2012.gadā Biroja pieredzi dažādos pretkorupcijas jautājumos ir apguvuši un iepazīnuši pārstāvji no Azerbaidžānas, Tadžikistānas, Serbijas un Ukrainas, tāpat Birojā ir viesojušies arī dažādu starptautisko organizāciju pārstāvji (piemēram, NATO, ANO, Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas pārstāvji).

2012.gadā Biroja pārstāvji kopumā ir piedalījušies 99 starpvalstu darba grupās, sanāksmēs un semināros, daloties savā pieredzē korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī partiju finansēšanas kontrolē. Pārskata gadā Biroja darbinieki piedalījās arī divos Latvijas atbildības starptautisko konvencijas prasībām novērtēšanas procesos. 2012.gadā tika uzsākta divu starptautisko organizāciju finansētu projektu ieviešana, no kuriem viens ir vērsts uz Biroja tehniskās kapacitātes uzlabošanu, savukārt otra projekta mērķis ir sniegt atbalstu Gruzijas politisko partiju finansēšanas un priekšvēlēšanu aģitācijas uzraudzības pilnveidošanai.

Birojs koordinē ANO Pretkorupcijas konvencijas, Konvencijas par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas, Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijas, tās Papildprotokola, Eiropas Padomes Civiltiesību pretkorupcijas konvencijas, līguma „Par Starptautiskās pretkorupcijas akadēmijas kā starptautiskas organizācijas izveidi” saistību izpildi un nodrošina Latvijas pārstāvniecību Eiropas Padomes **Pretkorupcijas starpvalstu grupā** (GRECO) un Eiropas Savienības **Pretkorupcijas kontaktpunktu tīklā**. Latvija ir pievienojusies visiem svarīgākajiem starptautiskajiem pretkorupcijas līgumiem un iniciatīvām, savukārt Birojs aktīvi līdzdarbojas to ieviešanā un savstarpējos valstu novērtējumos.

Jau 2010.gadā Latvija izteica vēlmi pievienoties Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Konvencijai par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos (turpmāk tekstā – Pretkorupcijas konvencija) un kļūt par OECD Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas (turpmāk tekstā – Pretkorupcijas darba grupa) dalībvalsti. 2012.gadā OECD Pretkorupcijas darba grupa veica Latvijas tiesību aktu atbilstības Pretkorupcijas konvencijas nosacījumiem novērtējumu. Latvijai tika izvirzītas konkrētas prasības, kas vērstas uz attiecīgo trūkumu novēršanu tiesību aktos, kuras izpildot, Latvija varēs pievienoties Pretkorupcijas konvencijai un Pretkorupcijas darba grupai. Sadarbībā ar Ģenerālprokuratūru, Ārlietu un Tieslietu ministrijām pārskata periodā tika uzsākts darbs pie minēto nepilnību novēršanas. Pārskata gadā sagatavota un iesniegta OECD Pretkorupcijas Sekretariātam nepieciešamā papildu informācija uz anketas jautājumiem sakarā ar Latvijas centieniem iestāties OECD Pretkorupcijas darba grupā, kā arī sniegta atbilde OECD par paveikto neatbilstību novēršanā attiecībā uz Latvijas pievienošanos Pretkorupcijas konvencijai.

Saistībā ar dalību Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupā (*GRECO – Groupe d'Etats contre la corruption*) 2012.gadā Birojs sagatavoja un iesniedza Otro atbilstības ziņojumu par III novērtēšanas kārtas rekomendāciju izpildi. Pārskata gadā sniegta informācija arī GRECO IV novērtēšanas kārtas ziņojumam par tiesisko regulējumu un tā piemērošanas praksi korupcijas novēršanā parlamentos, tiesu sistēmā un prokuratūras iestādēs. Ziņojums par Latviju ir izskatīts un pieņemts GRECO 58.plenārsēdē 2012.gada decembrī. Latvijai ir adresētas 14 rekomendācijas, par kuru ieviešanas gaitu Latvijai ir jāsniedz informācija GRECO līdz 2014.gada 30.jūnijam.

Gatavojoties ANO Pretkorupcijas konvencijas III un IV nodaļas ieviešanas izvērtēšanai 2013.gadā, pārskata periodā sagatavots un iesniegts pārskats par koruptīvu noziedzīgu nodarījumu kriminalizēšanu, praktisko piemērošanu un starptautisko sadarbību.

Pēdējos trīs gados ievērojami paplašinājusies arī starptautiskā krimināltiesiskā sadarbība. Birojs jau vairākus gadus veiksmīgi sadarbojas ar citām valstīm to kriminālprocesu izmeklēšanā, kuros iesaistīti citu valstu pilsoņi vai izmantoti kredītiestāžu pakalpojumi ārvalstīs. Pārskata periodā Birojs sagatavoja un uz ārvalstīm nosūtīja 29 tiesiskās palīdzības lūgumus, savukārt no ārvalstīm saņemti un izpildīti pieci lūgumi. Ātrākas pierādījumu un informācijas apmaiņas nodrošināšanai 2012.gadā Birojs noslēdza līgumu par kopīgas izmeklēšanas grupas izveidošanu ar Zviedrijas prokuratūras Pretkorupcijas vienību un saņēma finansējumu no *Eurojust* izmeklēšanas darbību finansēšanai.

## 5. DARBĪBAS UN VADĪBAS UZLABOŠANAS SISTĒMAS

Nodrošinot efektīvu un mērķtiecīgu institūcijas darbību, Birojā ir izveidota un tiek uzturēta iekšējās kontroles sistēma. Šīs sistēmas darbības novērtēšanai un pilnveidošanai ir ieviests iekšējais audits, kura darbības pamatprincipi noteikti Iekšējā audita likumā. Saskaņā ar šo likumu un Ministru prezidenta rīkojumu par iekšējā audita sistēmu Ministru prezidentam tieši padotajās institūcijās Biroja iekšējais auditors nodrošina iestādes audita veikšanu, regulāri pārbaudot iekšējās kontroles sistēmas darbību un sniedzot Biroja priekšniekam un Ministru prezidentam tās novērtējumu.

Lai novērtētu un uzlabotu iestādes iekšējās kontroles sistēmas darbību, Biroja iekšējais auditors 2012.gadā veicis iekšējās kontroles efektivitātes novērtējumu Biroja stratēģiskās un darbu plānošanas sistēmā. Pārbaudēs konstatēto nepilnību novēršanai un iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošanai apstiprināts viens augstas prioritātes auditora ieteikums.

Nodrošinot Birojā korupcijas risku vadību, pārskata gadā tika īstenoti pretkorupcijas pasākumu plānā noteiktie uzdevumi. Lai mazinātu koruptīvu situāciju rašanās iespējas, 2012.gadā tika izvērtēta īstenoto pretkorupcijas pasākumu efektivitāte un aktualizēts Pretkorupcijas pasākumu plāns 2013.-2014.gadam.

Liela uzmanība veltīta valsts noslēpuma aizsardzības pasākumu ieviešanā, kā arī izstrādāts Biroja iekšējais normatīvais akts, kas nosaka drošības pasākumus ar valsts noslēpumu elektroniskajā vidē.

Pārskata gadā izstrādāti un saskaņoti grozījumi iekšējā normatīvajā aktā "Dienesta pārbaudes veikšanas kārtības Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā", kā arī uzsākts darbs pie iekšējā normatīvā akta, kas nosaka Biroja īpašumā (valdījumā) esošo šaujamo ierociņu un speciālo līdzekļu glabāšanas un nēsāšanas kārtību.

Lai nodrošinātu efektīvu apmeklētāju plūsmas kontroli un pilnveidotu drošības režīma kārtību, 2012.gadā tika uzlabots Biroja apmeklētāju kontroles posteņa aprīkojums (uzstādīts metāla detektors).

## 6. BUDŽETS UN TĀ IZLIETOJUMS 2012.GADĀ

Saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2012.gadam”, Birojam tika apstiprināts finansējums 3 096 933 latu apmērā (skat. 1.tabulu). Pārskata gadā no piešķirtā finanšu apjoma tika izlietoti 2 997 034 lati.

### 1.tabula Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2012.gadā (latos)

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā uz 31.12.12.	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 467 598	3 096 933	3 096 933
1.1.	dotācijas	2 467 598	3 056 146	3 056 146
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	0	0	0
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	0	40 787	40 787
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	2 427 659	3 096 933	2 997 034
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 353 013	2 784 864	2 690 296
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 290 676	2 336 241	2 253 806
2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	39 398	442 323	431 257
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	4 905	6 300	5 233
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	18 034	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	74 646	312 069	306 738

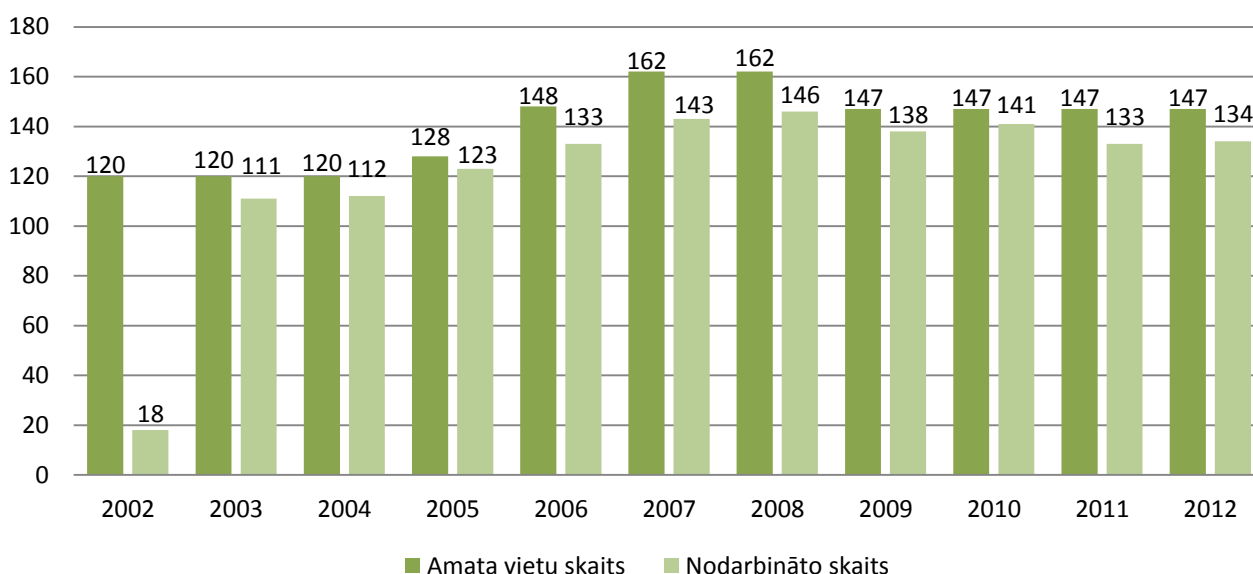
2012.gada 24.aprīlī Ministru kabinets apstiprināja 57 100 latu piešķiršanu no valsts budžeta programmas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” autotransporta nomai, starptautiskas konferences organizēšanai, komandējumam uz OECD Pretkorupcijas darba grupas sanākumi un *Microsoft* licenču iegādei. Savukārt ar 2012.gada 13.septembra grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2012.gadam” papildus tika piešķirti 86 500 latu krimināllietu un materiālu tulkojumu uzdevumiem, un kapitālajām iegādēm. Kā arī ar Finanšu ministrijas 2012.gada 29.novembra rīkojumu Nr.637 tika atbalstīta līdzekļu piešķiršana 162 969 latu apmērā operatīvās darbības nodrošināšanai, pamatojoties uz līgumu ar Eiropas Komisijas krāpšanas un apdrošināšanas biroju (OLAF) par granta piešķiršanu projektā „Novērošanas iespēju uzlabošana” (50% - Latvijas līdzdalība, 50% - Eiropas Savienība).

Sākotnēji Birojam 2012.gadam tika piešķirts budžets 2 790 364 latu apmērā (saskaņā ar 2011.gada 15.decembrī pieņemto likumu „Par valsts budžetu 2012.gadam”), bet vēlāk tas tika palielināts - pret sākotnējo plānu kopumā par 306 569 latiem.

## 7. PERSONĀLS

Pārskata gada sākumā Birojā strādāja 135 darbinieki, gada beigās – 134 darbinieki. 2012.gadā Birojā bija 147 amata vietas no kurām aizpildītas bija 134 (skat. 14.attēlu). Faktiskais vidējais darbinieku skaits 2012.gadā bija 134,5 darbinieki.

14.attēls Amata vietu dinamika (2002. – 2012.gads)



Pārskata gadā lielāka uzmanība tika veltīta personāla atlasei uz amata vietām Birojā. Kopumā pārskata gadā Birojā darbā pieņemti 10 darbinieki un no amata atbrīvoti 9. 2012.gada nogalē Birojā bija 14 vakantas amata vietas (skat. 2.tabulu).

2.tabula Amata vietu aizpildījums uz 2012.gada 31.decembri

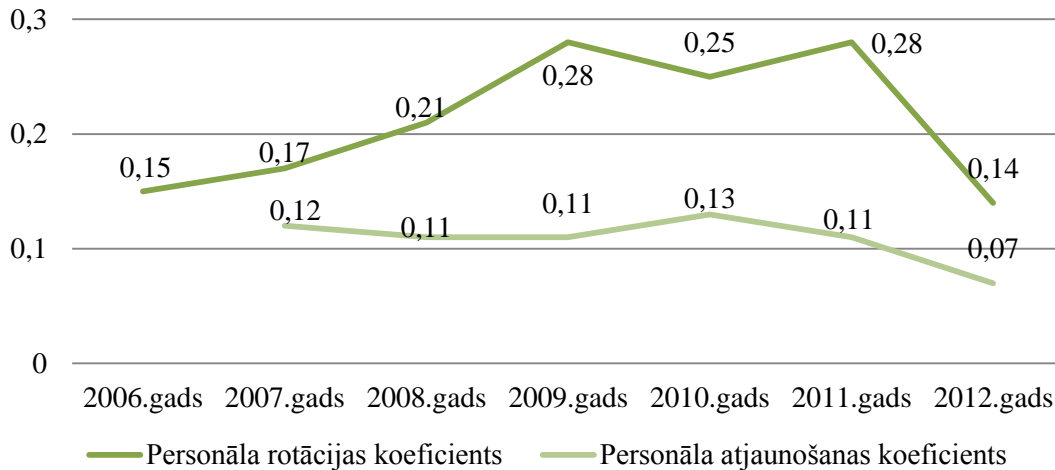
N.p.k.		Amata vietas	Aizpildītās amata vietas	Vakantās amata vietas
1.	Vadība	3	3	0
2.	Korupcijas apkarošanas joma	62	59	3
3.	Korupcijas novēršanas joma	38	31 (1 uz laiku)	7
4.	IT sistēmas, datu apstrāde un analīze	10	9	1
5.	Juristi	8	6	2
6.	Biroja darba nodrošināšanas joma	20	20	0
7.	Starptautiskā sadarbība	2	2	0
8.	Ziņojumu centrs	3	2	1
9.	Iekšējie auditori	1	1	0
<b>KOPĀ</b>		<b>147</b>	<b>134</b>	<b>14</b>

Biroja personāla rotācijas koeficients<sup>2</sup> 2012.gadā bija 0,14, savukārt personāla atjaunošanas koeficients<sup>3</sup> 0,07 (skat.15.attēlu). Birojā 2012.gada beigās strādāja 72 sievietes (54%) un 62 vīrieši(46%). Vidējais Biroja darbinieku vecums – 39 gadi.

<sup>2</sup> Pieņemto skaits + atbrīvoto skaits/ darbinieku vidējo skaitu

<sup>3</sup> Pieņemto skaits/ darbinieku vidējais skaits

15.attēls Personāla mainība (2006.-2012.gads)



2012.gada beigās Birojā strādāja 127 darbinieki (95%) ar augstāko izglītību un 7 darbinieki (5%) ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību. 75 Biroja darbinieki ir ieguvuši profesionālo augstāko izglītību vai bakalaura grādu, 51 maģistra un 1 doktora grādu. Pārskata gadā Birojā nav veiktas strukturālas reformas un reorganizācijas (skat.16.attēlu).

16.attēls Biroja struktūra





## 8. 2013.GADA PRIORITĀTES MĒRĶU SASNIEGŠANAI

2013.gadam Birojs ir noteicis četrus darbības virzienus, kas kopumā nodrošina visu tam deleģēto funkciju un uzdevumu pilnvērtīgu īstenošanu:

1. Korupcijas apkarošanas virziena mērķis: nodrošināt valsts pārvaldes darbību atbilstoši sabiedrības, nevis šauru ekonomisku grupu vai privātpersonu interesēm, veicinot vienlīdzīgu un taisnīgu resursu sadali:

- 1) Izskauš koruptīvu praksi un prettiesisku rīcību ar finanšu līdzekļiem šādās prioritārajās jomās:
  - a) institūcijās, kas rīkojas ar mantu un liela apjoma finanšu līdzekļiem, it īpaši:
    - valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās,
    - lielākajās pašvaldībās,
    - institūcijās, kas iesaistītas Eiropas Savienības fondu vadībā.
  - b) veselības aprūpes nozarē;
  - c) tiesu varas, tiesību aizsardzības un ar likuma izpildes uzraudzību un sodīšanu saistītās institūcijās;
  - d) par ēnu ekonomikas apkarošanu atbildīgās institūcijās.

2. Korupcijas novēršanas virziena mērķis: radīt priekšnosacījumus un veicināt tādu publiskās pārvaldes modeli, kas apgrūtināta un izslēdz koruptīvu pārkāpumu rašanās iespējas:

- 1) tiesiskā regulējuma pilnveidošana korupcijas novēršanas un apkarošanas jomās.
- 2) sabiedrības un valsts amatpersonu izglītošanas sistēmas pilnveidošana:
  - a) valsts un pašvaldību institūciju darbinieku tālākizglītāju pretkorupcijas jautājumos apmācība,
  - b) jauniešu zināšanu līmeņa celšana pretkorupcijas jautājumos, veicinot viņu iesaisti pretkorupcijas idejas popularizēšanā.
- 3) koordinēt pretkorupcijas politikas izstrādi un ieviešanu:
  - a) novērtējot Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmas 2009.-2013.gadam izpildi,
  - b) sagatavojot jaunu programmu nākamajiem pieciem gadiem un ierosinot tādas rīcības virzienus, uzdevumus un sasniedzamos rezultātus, kas mazina korupcijas pastāvēšanas iespējas;

3. Politisko partiju finansēšanas kontroles virziena mērķis: nodrošināt politisko partiju finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai:

- 1) politisko partiju un to apvienību finansiālās darbības uzraudzība un pārskatu sistēmas pilnveidošana; priekšvēlēšanu aģitācijas kontroles uzlabošana.

4. Biroja darbības spēju stiprināšanas virziena mērķis: nodrošināt resursus korupcijas novēršanas, korupcijas apkarošanas un politisko partiju finansēšanas kontroles virzienu mērķu sasniegšanai, izmantojot tos visefektīvākajā veidā:

- 1) neatkarīga un autonoma korupcijas novēršanas un apkarošanas funkciju veikšana, kapacitātes stiprināšana un pietiekamu resursu nodrošināšana.